

INVATATORUL

ORGANUL ASOCIAȚIILOR ÎNVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL,
BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ. REVISTĂ PEDAGOGICĂ
CĂ ȘOCIALĂ

Redacția: Cluj, Calea Reg. Ferdinand 89. — Administrația: Strada Dorobanților No. 66.

CUPRINSUL:

Educația politică a țărâniei Valeriu Pușcariu
Învățământul ucenicilor ... Cristofor Epure
Adevăruri și dureri dascălești T. Poenarul
Școala normală ... Victor Lazăr
Reforma școlii primare în
Franța ... m. d.

Decalogul unui învățător ... * * *
Anomalii din vremurile de azi Em. Eremie
Republica copiilor ... Lelia P.
Educația școlară a surdo-
mușilor ... F. Marcinovschi

Lecții practice, cronici, recenzii, însemnări mărunte, etc.

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
— REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ. —

Administrator: EM. EREMIE

Apare la 1 și la 15 ale luni.

Redactor: MIHAIL DRAGOȘ

Redacția: Cluj - Cal. Reg. Ferdinand 89. — Administrația: Str. Dorobanților No. 66. - Cluj.

Educația politică a țărănimei.

Elementele culte de la țară sunt cele care au în mare parte datoria de a lumina pe conștiinții lor; ele trebuie să îndeplinească o sarcină grea, dar onorabilă, de a forma încetul cu încetul educația lor politică, de a-i lumina asupra drepturilor și mai cu seamă asupra datorităților cetățenești, de a se opune lățirii de idei false, care așa de lesne se poate produce în timpurile de tranziție.

(Spiru Haret).

Evenimentele ce au urmat după război, succesiunea la cârma țării a elementelor democrației nou, au pus în lumină multe din lipsurile și scăderile organizației noastre de Stat.

Sunt fapte, pe care cu durere le-am constatat cu toții și de căror existență este desigur legată în mare parte situația atât de puțin satisfăcătoare, de care se bucură țara noastră în străinătate.

Căci nimeni nu mai poate tăgădui astăzi că criza prin care trecem e datorită în primul rând, dezorganizării aduse în administrația, finanțele și economia țării de către primele guverne ale României-Mari.

Războiul cu trista sa experiență ne-a făcut întâi să vedem că prima dintre toate scăderile de care suferim e lipsa unei conștiințe naționale, răspândită în toate clasele sociale.

Frământările ce au urmat după război au arătat de cât de puțină educație politică se bucură masele populare.

Nu se poate contesta necesitatea votului universal, dar lipsa de educație politică a făcut ca țărănimea chemată la o nouă viață, în naivitatea ei să nu-și poată manifesta

în mod conștient dreptul de vot și să se lase a fi speculată de toți acei cari promițând realizarea unor reforme utopice credeau că vor putea să profite de sprijinul ei, pentru a-și satisface interesele personale.

Și e foarte natural, pentru cine cunoaște evoluția politică și culturală a statului nostru, să judece dacă conform cu pregătirea claselor de jos ne-am fi putut aștepta chiar de la început la rezultate mai bune, în ce privește realizarea sufragiului universal.

E aceeași stare de lucruri, pe care ne-o prezintă deocamdată și înlăptuirea reformei agrare.

Căci succesele mari nu se obțin prin sforțări de ultimul moment, ci prin o muncă sârguincioasă, timp îndelungat, după un plan întocmit cu multă îngrijire.

Spre deosebire de vecinii noștri, Bulgarii, a căror tenacitate și sacrificii în acest domeniu trebuie să o recunoaștem, noi nu ne-am putut bucura decât de un singur mare luminător și sfătuitor al satelor, Spiru Haret, a cărui operă ar trebui să călăuzească pe toți acei cari își dau seamă că viitorul țării depinde în primul rând de pregătirea culturală și de educația politică a maselor populare.

Această menire care e în strânsă legătură cu dezvoltarea conștiinței naționale trebuie să fie cea mai rodnică dintre toate preocupările pe care le impun vremurile, factorilor activi ai țării noastre.

Și cei mai de seamă dintre acești factori sunt fără nici o îndoială învățătorii, cari

pe lângă rolul cultural trebuie să aibă și rolul de a determina fondul social al țărănimii către o educație politică bine orientată.

Învățătorii, cei mai de seamă cărturari ai satelor, sunt acei cărora li se impune datoria de a crea mediul prielnic, pentru ca din masele populare luminate să pornească o viață cetățenească clădită pe adevărate principii democratice.

Lucrarea de regenerare a alcătuirii noastre sociale e în primul rând opera lor, căci prin chemarea la lumina educației politice a întregului furnicar de oameni, lăncezind în întunerecul satelor, vor izvorî treptat mai multe și mai puternice energii, decât din pătura de suprafață a orașelor

noastre, care prin lipsa selecțiunii valorilor adăogată la sterilitatea culturală a prezentului și frământări politice care nu-și găsesc nici rostul la noi în țară și nici nu corespund fondului sufletesc al poporului nostru.

Luptând împotriva tuturor încercărilor de a infiltra în sufletul poporului nostru, principii care pot duce la o stare de lucruri asemănătoare cu cea din Rusia, credem de asemeni că învățătorii vor face de două ori bine țării. Căci pe deoparte vor cruța pervertirea educației politice a țăranului, iar pe de alta vor pune frâu tuturor tribulațiilor politice ale acelor democrați, cari pândesc numai momentul oportun pentru a pescui în apă tulbură.

Valeriu Pușcariu.

Învățământul ucenicilor.

Dela 1918 încoace.

Instrucția și ocrotirea ucenicilor o servesc:

1. Școala de ucenici industriali și comerciali și
2. Căminurile de ucenici.

Școalele de ucenici industriali și comerciali nu sunt școli sistematice în sensul strict al cuvântului, ci sunt niște cursuri de câte 8—10 ore săptămânal.

Școalele de ucenici industriali și comerciali în vechiul stat maghiar au fost organizate în baza legii XVII din anul 1884, care dispune, că fiecare comună unde se află cel puțin 50 ucenici industriali (comerciali) și pentru cari nu este școală anume, este obligată a se îngriji de instrucția acestora, înființând cursuri speciale. A înființat însă și statul și, cu aprobarea acestuia, pot înființa asfel de școli și particularii, fabricile, asociațiunile, corporațiunile industriale și comerciale, etc.

Sub stăpânirea maghiară însă, învățământul ucenicilor nu i s'a dat cuvenita atențiune, așa că în 1918 la preluarea imperiului de către statul român, în Ardeal dintre 139 școli de ucenici industriali și comerciali abia au funcționat 104 școli, iar celelalte s'au redeschis numai după multe stăruințe din partea Resortului Instrucțiunii. Azi funcționează toate școlile de ucenici, iar statul a mai înființat chiar câteva școli de ucenici industriali în câteva comune, unde interesele statului impunau înființarea lor.

După preluarea imperiului, școala de ucenici de stat din Blaj, a fost desființată de către Resortul Instrucțiunii, mașinându-se numai școala de ucenici gr. cat. și în anii următori s'au statificat cele mai mari și mai bine organizate

școale de ucenici, anume școalele de ucenici industriali și comerciali pentru băieți și fete ale orașului din Arad și școalele de ucenici industriali pentru băieți și fete a orașului din Oradea-Mare, precum și școala de ucenice din Cluj. Aceste sunt școale de ucenici industriali selecționate pe bresle, spre deosebire de celelalte școli de ucenici industriali, care aproape toate sunt neselecționate pe bresle.

Din 1918 până în 1920, școalele de ucenici au funcționat aproape cu aceeași programă ca în trecut. În Noembrie 1920, prin ordinul circular Nr. 31371—1920 al Resortului Instrucțiunii din Cluj, dispozițiile Regulamentelor școalelor de ucenici industriali și comerciali cu N-rele 33564—1893 și 25315—1897, s'au menținut în vigoare cu unele schimbări, dintre cari, lăsăm să urmeze aci cele mai însemnate:

Limba de propunere a școalelor de ucenici industriali și comerciali este cea română. La cererea întreținătorului de școală, Resortul Instrucțiunii a admis din caz în caz folosirea altei limbi ca limbă de propunere, impunându-se în cazul acesta predarea limbii române (vorbire și scriere) în cel puțin două ore săptămânal, afară de celelalte ore de studii stabilite prin regulamente. Cu ordinul circular citat mai sus, s'a mai modificat planul de învățământ referitor la istoria și geografia Ungariei, prin înlocuirea acestor studii cu istoria și geografia României și s'a introdus ca obiect obligator, studiul religiei în toate școalele de ucenici, în 1 oră pe săptămână. Aceasta a fost o dispoziție fericită a Resortului Instrucțiunii. Se știe că sub stăpânirea maghiară religia nu era studiu obligator în școalele de

ucenici. Autoritățile școlare însă și-au dat seama, că tinerii viitori meseriași și comercianți, cari la vârsta lor sunt mai mult expuși curentelor de idei nesănătoase, nu pot fi lăsați fără educație religioasă și morală. Astăzi religioșii și ocupă locul convenit între celelalte studii ale școlilor de ucenici.

Dar o nouă bază de orientare au căpătat școlile de ucenici numai prin editarea Regulamentului școlilor de ucenici industriali Nr. 20830—1922, (care este localizat pe baza Regulamentului Nr. 33564—1893) și prin a cărei apariție s'a umplut un mare gol în învățământul ucenicilor.

Amintim aici că dl. Aurel Ciortea, directorul învățământului profesional, în timpul cât a stat în fruntea învățământului ucenicilor, a luat toate măsurile posibile, ca acestui învățământ neglijat să i-se dea cuvenita atențiune. Așa între altele, pe timpul când era și Secretar General, a dat ordin referentului învățământului ucenicilor ca să traducă în românește și să localizeze Regulamentul școlilor de ucenici industriali. După ce dl. Pavel Percea, profesor la școala de arte și meserii în Timișoara, a localizat programa analitică referitoare la desemn, Regulamentul a apărut în luna Septembrie 1922 punându-li-se astfel la îndemâna Revizoratelor școlare și școlilor un îndreptat provizor absolut necesar.

Resortul a avut grije și de aceea ca școlile de ucenici să fie puse sub conducere profesoriilor și învățătorilor demni de încredere și cu tragere de aceste școli.

În scopul acesta, tot la îndemnul domnului director al învățământului profesional Aurel Ciortea, s'a organizat în vara anului 1920 la Brașov, un curs de 6 săptămâni pe seama învățătorilor dela școlile de ucenici, pentru a-i hotărî la o propagandă întinsă, a le face cunoscut rostul acestor instituțiuni și a-i împărtăși cu cunoștințele ce sunt în legătură cu predarea obiectelor de învățământ din școlile la care urmau a fi angajați. Cursul dela Brașov l au audiat până la sfârșit 75 învățători.

Pentru vara anului 1922 Resortul a proiectat organizarea altor două cursuri: unul pentru învățătorii cari predau desemnul, altul pentru cei cu specialități de cunoștințe generale.

Đin nefericire însă, din cauza dificultăților bugetare, autoritățile școlare n'au putut realiza acest proiect de mare importanță. Dar este o necesitate imperioasă ca încă ani de-a rândul, în fiecare vară să se aranjeze cursuri speciale, dacă dorim serios a promova acest învățământ de o deosebită importanță.

Pentru susținerea școlilor de ucenici Resortul a făcut tot posibilul, ca să pună baza unei clase de meseriași și comercianți români conștienți de chemarea lor. Pentru ajungerea acestui scop este necesar ca școala de ucenici să obișnuiască pe elevi cu o purtare cuviincioasă și cu disciplina, trebuie să i facă atenți asupra rolului important pe care îl vor avea ca viitori meseriași și comercianți în statul român, și să caute a

deștepta în ei convingerea că pot să ajungă meseriași și comercianți adevărați, folositori patriei și neamului românesc numai prin o muncă necontenită și numai dacă vor folosi toată energia de care sunt capabili spre înmulțirea cunoștințelor și specializarea temeinică în cariera aleasă.

Desvoltarea școlii de ucenici e împiedecată însă foarte mult de slaba pregătire școlară a elevilor (mai ales cei cu pregătire din timpul războiului), căci mulți dintre ei nu au urmat cursurile școlii primare, alții nu și-au terminat aceste cursuri și numai puțini sunt cei cari cu ocaziunea înscrierii lor, pot dovedi absolvirea a 1—4 cl. secundare.

Dar în detrimentul instrucțiunii este și atitudinea multor patroni cari nu numai că privesc cu indiferență școala dar arată chiar ostilitate față de ea. Multele absențe dovedesc o mare îndărăre din partea unor patroni, cari mai bucură plăesc amenzi în bani decât să și trimită ucenicii la școală regulat.

Se impune deci în mod imperios schimbarea legii industriale din anul 1884. *Fără certificatul școlar de terminarea cursurilor școlii de ucenici, să nu poată fi eliberat (d'clarat de cald) nici un ucenic.* Aceasta e dorința generală a învățătorilor acestor școli, care dorință trebuie să se ia în considerare la reorganizarea acestui învățământ, respective la modificarea legii industriale.

Ţinem să amintim că în unele locuri însăși autoritățile comunale, prin ținuta lor ostilă față de statul român fac greutăți funcționării școlilor. Așa, reprezentanța comunală din comuna Tășnad, prin decisul Nr. 11—1920 Egy. sz. 3054—1920 kig. sz. redactat în ungarște și înaintat Resortului Instrucțiunii din Cluj la 12 Septembrie 1922, declară că va contribui la susținerea școlii de ucenici industriali, numai dacă limba de propunere va fi cea maghiară. Numărul ucenicilor români la aceea școală este 29 și Primăria comunală din Tășnad ar dori instruirea acestora în limba maghiară, pe motivul că ucenicii români pot vorbi și ungarște.

Lăsând însă la o parte toate mizeriile cu cari s'au luptat școlile de ucenici din 1918 și până acum, astăzi, după multe și grele sforțări, Resortul Instrucțiunii, ajutat de conducătorii școlilor de ucenici conștienți de importanța învățământului, a reușit a duce pe o cale mai bună acest învățământ.

Iată o tabelă comparativă asupra învățământului ucenicilor din anii 1918—1923.

Școli de ucenici industriali și comerciali ale statului	1918	1922	1923
Școli de ucenici industriali și comerciali comunale, societare și confesionale	16	25	28
Școli de ucenici industriali și comerciali în total	104	137	147
Numărul ucenicilor români	4,626	6,873	7,921
Numărul ucenicilor de alte naționalități	17,477	17,532	17,361
Numărul total al ucenicilor	22,103	24,410	25,282

Că numărul ucenicilor neromâni de fapt este în descreștere, s'ar putea ști exact numai după ce s'ar constata numărul elevilor, cari deși sunt în raport de ucenicie, totuși nu urmează cursurile școlii de ucenici. Numărul acestora în timpul din urmă a crescut foarte mult.

2. *Căminurile de ucenici.* Tinerii activi în industrie și comerț își petrec cea mai fragedă etate a lor în ucenicie; deaceia sunt necesare astfel de instituțiuni, cari să-i ocrotească de stricăciune morală, trezindu-se în sufletul lor sentimentele nobile, să ajute perfecționarea în cunoștințele ce aparțin meseriei lor, să-i îndemne la distrații nobile, — cu un cuvânt, să formeze din ei oameni de caracter.

Căminurile de ucenici, au deci o deosebită importanță, căci pe lângă scumpetea mare de astăzi, abia patronii bine situați pot angaja ucenici cu locuință și întreținere completă. Dar nici acești puțini patroni nu prea au timp să se intereseze de educația morală a ucenicilor. Ba de multe ori îi întrebuințează la lucru care nu are nimic comun cu meseria la care i-a angajat, așa că după terminarea timpului de ucenicie elevul abia își cunoaște meseria.

Cunoscând această împrejurare, părinții intelectuali ezită de ași trimite copiii la meserii și la comerț. Apci foarte mulți patroni neromâni refuză să angajeze ucenici români, chiar cu o pregătire școlară de 2—3 clase secundare, dacă nu sunt întreținuți în timpul uceniciei de părinți și dacă nu cunosc o altă limbă afară de limba română.

Resortul Instrucțiunii și-a dat seama numai decât, că elevii români dela țară vor putea fi plasați în industrie și comerț, numai dacă se vor înființa Căminuri pentru ei, prin concursul și propaganda preotului și învățătorului român.

La preluarea imperiului, pe teritoriul Ardealului au funcționat Căminuri de ucenici susținute de către „Országos Gyermekvédelő Liga“ în Oradea-Mare, Cluj și Timișoara. Desființându-se Căminul de ucenici din Oradea-Mare, edificiul a fost luat în primire pentru scopurile internatului școlii de arte și meserii; în Timișoara și în Cluj căminurile s'au menținut pentru ucenici, susținându-le orașele, (cel din Cluj cu subvenție dela stat) în a căror proprietate se află în prezent edificiile acestor instituțiuni. Fostul Consiliu Dirigent hotărând înființarea de Căminuri pentru ucenici în orașele mai mari din Ardeal și cu o industrie mai dezvoltată, a acordat în acest scop câte 500,000 Lei orașelor Cluj, Timișoara, Oradea-Mare, Sibiu, Brașov, Tg.-Murăș, Lugoj, Arad și Satu-mare. Primăriile orașelor Sibiu, Arad și Lugoj au întârziat a ridica la timp această sumă și de aceea în anul trecut din nou li s'a pus la dispoziție, de astădată câte o sumă de 300,000 Lei. Cu această ocaziune s'a hotărât înființarea unui Cămin de ucenici și în orașul Alba-Iulia, acordându-se în acest scop 300,000 Lei.

Astăzi funcționează Căminuri de ucenici în Tg.-Murăș, Brașov, Cluj, Timișoara și Oradea-

Mare. În deosebi acest din urmă este foarte bine organizat și condus. Căminurile din Lugoj, Satu-Mare și Alba-Iulia încă nu au luat ființă din diferite motive, iar în Sibiu și Arad sunt în stadiu de organizare abia acum.

Între preocupățiunile principale ale Resortului Instrucțiunii au fost — și se recomandă și în atențiunea binevoitoare a organelor asupra cărora vor trece atribuțiunile acestui Resort, desființat la 1 Ianuarie 1923 — înmulțirea Căminurilor de ucenici, cari funcționează și problema rezolvării de localuri corespunzătoare pentru înființarea Căminurilor în Lugoj, Satu-Mare și Alba-Iulia. Forurile în drept vor căuta de bună seamă, să se ocupe printr'o întinsă propagandă de a îndrepta masele poporului dela țară spre cariera industriei și comerțului, iar pe de altă parte să combată antipatia părinților de ași da copiii la meserii.

Trebuie să se pună o mai mare grijă în aranjarea cursurilor de vară pentru învățătorii școlii de ucenici, la manualele școlare, la educația ucenicilor în spiritul religios-moral și la ridicarea la nivelul cultural convenit a elementelor din acest învățământ. Trebuie să se organizeze apoi cât mai în grabă statistici pentru constatarea progresului ce-l fac aceste școli și în general să se urmărească cu mai mult interes toate ideile și faptele în legătură cu problema ucenicilor.

Cristofor Epure, inv.

Banca Invățătorilor

Către D-nii Revizori D-nii Directori și D-nii Invățători.

Banca noastră cari s'a înființat anul trecut, nici până azi nu și-a putut înregistra capitalul la Tribunal, deoarece o parte dintre D-nii acționari nu și-au achitat ratele din acțiunile subscrise, la timp, cu toate că au fost provocați de mai multe ori din partea noastră.

Silindu-ne acum Tribunalul din Cluj, să înregistrăm capitalul, rugăm și pe această cale pe D-nii acționari ca să binevoiescă a ne trimite sumele restante cu reintoarcerea poștei, căci altfel cei cari nu vor achita până la 15 Martie, cel puțin jumătate din capitalul subscris, vor fi excluși să-și piardă sumele achitate la subscrierea acțiilor și sumele vărsate vor trece în folosul fondului de rezervă.

Pentru mica parte a acelor cari nu și-au făcut datoria noi nu putem sta în loc, cu atât mai mult, că Banca noastră lucrează dela înființarea ei și dacă nu înregistrăm capitalul am fi siliți pe un timp să sistăm activitatea noastră.

Tot din cauza capitalului neînregistrat noi nu am putut să lucrăm cu bani străini, căci neavând capitalul înregistrat nu am primit dela nici o bancă reescont.

Crezând, în interesul fiecărui acționari, că vom primi în timpul fixat sumele restante, semnăm: **Directiunea „Bancii Invățătorilor“**

Adevăruri și dureri dăscălești.

Este știut și s'a accentuat destul că trăinicia unui popor, vrednicia și renumele lui se bazează pe cultura pe care o are. Cu cât cultura este mai înaintată, cu cât numărul analfabeților este mai mic, cu atât mai mult se poate impune popoarelor culte și la caz de nevoie și dușmanilor, fie pe cale diplomatică, fie prin puterea armelor.

Toate aceste strălucite rezultate se datoresc în cea mai mare măsură numai muncii umililor dascăli de țară. Munca acestora e în adevăr grea, plină de o mare răspundere.

Cine poate oare nega adevărul, că din toate tagmele de funcționari, învățătorimea dă numărul cel mai mare de tuberculoși?

Cine poate contesta, că învățătorul conștient, în afară de orele din clasă, trebuie să citească și citește într'una, pentru a fi în curent cu noile principii pedagogice?

Cine poate prețui activitatea lui trudnică extrașcolară?

Cine se îndoește de jertele materiale aduse de el în toate ocaziunile?

Cine va putea prețui, după merit, munca rodnică pe care o dezvoltă învățătorul în organizarea și conducerea atâtor societăți culturale și de protecție a poporului, de multe ori împotriva unor pretenși intelectuali, cari nu văd cu ochi buni ridicarea prestigiului învățătoresc?

Și cine oare e apostolul care cutreeră satele fără nici o diurnă, suportând cheltuieli enorme, pentru a ține conferințe și da sfaturi poporului ridicând nivelul lui cultural-național-moral, dacă nu învățătorul?

Pentru toată truda și jertfa lui, învățătorul n'a cerut și nu cere nimic peste dreptul lui legal hotărât.

Și cu toate acestea, glasuri de durere se aud din ce în ce mai distinct din toate colțurile Ardealului.

Din multe, foarte multe comune ni se trimit scrisori pline de durere și desperare: „Salariile nu ni se plătesc la timp, ba chiar de luni întregi“. Dăm numai una din aceste multe scrisori, asupra căreia atragem atenția asociației noastre, iubitelui nostru Ministru și fraților colegi-deputați, precum și tuturor, cari pot îndrepta și ajuta situația.

„Die Președinte al Cercului Cultural!

„Ești rugat cu stimă și dragoste colegială a a interveni la Asociația Învățătorilor, ca să se facă ceva, pentru a primi și noi învățătorii evalificați și statificați, dar din nefericire atașați la școlile confesionale, salariile la timp. Să se ceară intervenția învățătorilor deputați, sau a Asociației centrale din București, sau să se convoace o adunare generală județeană, unde să se dovedească, nu că nu vrem, dar că nu mai putem suporta greutatele și nedreptățile ce ni se fac, cu plățirea salariilor.“

Sunt foarte îndreptățite aceste plângeri. Prin neprimirea salariilor la timp se strică întreg echi-

librul financiar al familiei, învățătorul suferă, nu mai e dispus, cum trebuie să fie un învățător și atunci prin suferința lui suferă învățământul și prin el întreaga generație de mâine. De această grea urmare — cred — că e convins fie-care român adevărat.

Numai acest drept legal îl cere dascălul și el trebuie să i-se acorde.

În consecință cerem intervenția asociației și a colegilor deputați, pentru a se solvi regulat salariile precum și statificarea învățătorilor și școalelor românești pe toată linia trecând cu tărie peste unele rezistențe egoiste și condamnabile.

Știindu-se puși la adăpostul mizeriilor și scutiți de a mai fi slugi la doi stăpâni, învățătorii vor putea intensifica și mai mult munca lor rodnică și nu vor mai pomeni zilnic proverbul strămoșesc: „Quem dei odere, pedagogum facere“.

Tică Poenaru

Lecție practică la clasa I.

Obiectul „Religia“.

Subiectul: Rugăciunea de seară.

A) Pregătirea.

I. Ascultarea lecției vechi.

II. Idei aperceptive: Ce fac părinții voștri ziua? (lucrează). Ce fac ei când încep lucrul? (se închină). Dar voi când intrați în clasă? Ce fac părinții când termină lucrul? (se roagă). Pentru ce se roagă? Ce fac părinții voștri când se culcă? (se închină). Dar voi ce faceți când vă culcați?

III. Anunțarea. Fiți atenți, azi vom învăța rugăciunea de seară. Ce vom învăța?

B) Formarea cunoștințelor. (Concrete.)

I. Spun rugăciunea cu tonul cuvenit.

II. Dece zicem noi că ziua s'a sfârșit? Cine să ne dea somn ușor (... Dumnezeu). Știți ce este un îngerăș? Dece să ne păzească copiii? (de rele).

III. Pun de se reproduce fiecare pericopă, apoi reproducerea generală și individuală după procedura fiecărei unități metodice.

C) Formarea cunoștințelor. (Abstracte.)

I. Cui îi zicem Doamne? (... lui Dumnezeu). Ce cerem noi lui Dumnezeu?

II. Pentru ce îi cerem? (... să ne păzească). În rugăciunea de dimineață ce cerem noi? (să ne ajute să învățăm).

III. Țineți minte copiii! Dumnezeu ajută pe cei ce sunt nenorociți. Când cerem ajutorul Lui?

D) Aplicarea.

Cum trebuie să stăm când facem rugăciunea? Unde ne întoarcem cu fața? (răsărit).

Această rugăciune să o învățați bine pentru lecția viitoare.

Școala normală. — Istoria în școala normală. — Instrucția civică.

III.

Lectură privată, potrivită puterii apercetive a elevilor, avem foarte puțină, chiar și pentru Istoria Românilor. A fi o greșală, dacă am crede că multele lucrări originale din Istoria Românilor sunt și o lectură potrivită pentru elevi. Pe aproape toate, forma expunerii le face improprie pentru scopul acesta. Iar pentru Istoria universală, lecturile istorice lipsesc aproape cu totul. E puțină speranță de-a vedea colecția mijloacelor noastre de învățământ completându-se curând și în direcția aceasta.¹⁾ Până atunci ar fi bine, ca manualele noastre să li se alăture la sfârșitul lor, un supliment de lecturi istorice. Pentru aceasta e însă necesar, ca expunerea materiei să se facă în manual în mod mai concis și să se înlăture ilustrațiunile fără importanță, chiar proaste.

31. Chestiunea *manualului* nu e încă rezolvită nici în țările apusene. Un ordin al ministrului de instrucție din Prusia dela 13 Faur 1911, dispunea în privința introducerii manualelor nouă de istorie în școlile normale următoarele: „Cărțile să nu fie la nici un caz astfel întocmite, încât să poată înlocui pe profesor. Ele să nu dispenseze pe elev de-a judeca singur asupra materiei și de a-i da o proprie formă limbistică“. Manualele să nu cuprindă deci întreg textul unei lecțiuni. Pornind de-aici, unele manuale au, în Germania, o expunere prea concisă, aproape tabelară. În alte provincii germane, manualele conțin mai mult, unele prea mult. Și aici, calea de mijloc se va dovedi cea mai bună. În clasele inferioare, povestirile vor fi mai cuprinzătoare, fără să fie epice, caracterul acesta având să-l aibă expunerea vie a profesorului. În cele superioare, mai ales Istoria nouă și a Românilor se vor expune în mod mai concis pentruca să rămână timp necesar pentru aprofundare și aplicare și loc pentru un supliment de lecturi istorice.

Cu toatecă manualul, care cuprinde materia prea pe larg, expune pe profesorul prea puțin pregătit sau cu puțină doință de a se pregăti, la lenevire, el biziindu-se numai pe textul din carte, în împrejurările noastre de astăzi va trebui să fim mai rezervați în privința concizivității textului, ferindu-ne însă de-a compune, în loc de manual, cărți de citire istorică.

Invățătorilor ar trebui să li se pună în mână niște cărți speciale de Istorie, în cari materia să fie expusă mai pe larg și dintr'un punct de vedere mai înalt, cuprinzând și indigitări meto-

dice pentru aceea ce au să predea în școala primară.

Cele spuse până aci se potrivesc, *mutatis mutandis*, și pentru școala primară.

Programa analitică.

În cele următoare nu voi să dau o Programă analitică completă, ci să arăt numai ce mi se pare defectuos ca alegere și grupare, precum și ceea ce lipsește în Programă actuală a școlilor normale.*)

Clasa I. (2 ore.)

Legende istorice de pe pământul României.**)

I. *Timpul dinainte de epoca Dacilor*: Comara lui Darius.

II. *Epoca traco-dacă*: 1. Zamolxe și Deceneu. 2. Cumpătarea Dacilor. 3. Pedepsirea celor fricoși. 4. O fabulă dacă. 5. Șiretenia lui Decebal.

III. *Timpul păgânătății la Români*: 1. Grădina Cibelei de pe muntele Cibleş. 2. Dealul cetății dela Alba-Iulia.

IV. *Din timpul năvălirii popoarelor barbare*: 1. Detunata. 2. Piatra babei. 3. Retezatul. 4. Jidovina.

V. *Din timpul voivodatelor românești*: 1. Cetatea fermecată delângă Turda. Doamna dela Brețcu.

VI. *Năvălirea Ungurilor*: 1. Tuhutum și Gelu. 2. Peștera Belioara.

VII. *Sașii în Transilvania*: 1. Copiii dela Hameln. 2. Cetatea Cisnădioara. 3. Legenda Androchelului.

VIII. *Din timpul descălecatului Munteniei*: 1. Descălecatul Munteniei. 2. Piscul Doamnei. 3. Mănăstirea dela Curtea-de-Argeș.

IX. *Descălecatul Moldovei*: 1. Dragoș-Vodă. 2. Româncea și Tătarii. 3. Intemeierea Iașilor.

X. *Timpul lui Mircea-Vodă*: 1. Condeiele lui Vodă. 2. Fata dela Cozia.

XI. *Timpul Huniadeștilor*: 1. Ioan Corvin și corbul. 2. Mateiu Corvin și primarul din Cluj. 3. Mateiu la săpatul viei. 4. Pavel Chinezu. 5. Scăparea lui Vlad Tepeș.

XII. *Ștefan cel Mare*: 1. Mănăstirea Putna. 2. Ștefan și mamă-să Oitea. 3. Ștefan și sihastrul Daniil. 4. Ștefan Vodă și Vrâncenii. 5. Aprodul Purice. 6. Dumbrava Roșie.

XIII. *Diverse*: 1. Visul lui Petre Rareș. 2. Doamna Despina.

*) Amănuntele privitoare la Programă analitică a Istoriei în școlile normale trebuie să intereseze și pe învățători, căci ele arată minimul materiei, pe care trebuie să o stăpânească și dânsii.

***) A se vedea: Victor Lazăr, Legende istorice de pe pământul României. Ed. II. cu 18 ilustrațiuni. Cluj, Librăria Ardealul.

1) Dl Iuliu Moisil, vechiu profesor, bibliotecarul casei școlilor, stăruiește de vre-o 20 de ani pentru înființarea unei mari biblioteci pe seama tinerimii, cuprinzând și o secție istorică, dar nu a putut obține ajutorul necesar.

XIV. Mihai Viteazul: 1. Mihai și călăul. 2. Legenda mănăstirii dela Alba-Iulia.

XV. Timpul nou: 1. Clopotarul din Târnava. 2. Moș Ioan Roată și Unirea. 3. Cuza-Vodă și starețul mănăstirii Neamțului.

În legătură cu legendele acestea se vor da și multe cunoștințe cultural-istorice: Felul de viață al locuitorilor din Dacia înainte de Daci, felul de viață și religia Dacilor, despre religia păgână, începuturile creștinismului, viața Românilor în timpul năvălirilor barbare, organizarea Românilor la venirea Ungurilor și după aceea, armele, Sașii și acțiunea lor culturală, cetățile, robirea Românilor în Transilvania, bisericile și mănăstirile în Principate, Curtea domnească, Domnii, armata, întemeierea orașelor, rolul Românilor în apărarea Daciei, prigoniri religioase, străinii în Principate ș. a.

Clasa a II-a (2 ore).

A) Legende grecești: 1. Hercule și cele 12 fapte ale lui. — 2. Teseu. 3. Expediția argonautică. 4. Cadmus. 5. Războiul troian: Achile. Odiseu. 6. Enea. 7. Codru. 8. Solon și Cres. 9. Leonida. 10. Din legendele lui Alexandru cel Mare.

B) Legende romane. 1. Întemeierea Romei. 2. Legende din timpul celor șapte regi: Răpirea Sabinelor. Horații și Curiții. 3. Întemeierea republicii: Brutus și fiii lui. Horațiu Cocle. Muciu Scevola. Clelia. 4. Meneniu Agripa. 5. Coriolan. 6. Curțiu. 7. Deciu. 8. Fabriciu și Pirhu. 9. Maniu Curiu. 10. Regulus.

C) Legende din Istoria medie. 1. Atila și Nibelungii (vovedul român la nunta lui Atila). 2. Bonifaciu. 3. Carol cel Mare și școala. 4. Vilhelm Tell. 5. Fecioara dela Orleans.

D) Biografii românești. 1. Decebal. 2. Traian. 3. Basarab-Vodă. 4. Ioanițiu. 5. Mircea cel Bătrân. 6. Ștefan cel Mare. 7. Vlad Țepeș. 8. Ioan Huniadi. 9. Mihai Viteazul. 10. Sava Brancovici. 11. Constantin Brâncoveanu. 12. Episcopul Ioan In. Micu. 13. Horia. 14. Tudor Vladimirescu. 15. Avram Iancu. 16. Andreiu Șaguna. 17. Alex. I. Cuza. 18. Regele Carol. 19. Ecaterina Teodoroiu.

Clasa a III-a (2 ore).

I. Popoarele orientale.

1. Semitice: Egiptenii, Babilonenii și Asirienii Fenicienii, Evreii. Pământul, poporul. Statul. Religia. Clasele sociale. Agricultură. Industria și comerțul. Arta și științele la Egipteni și Evrei și despre educația lor.

Din istoria politică numai cât e necesar pentru a avea o idee despre formarea, creșterea și decăderea statului lor.

2. Arice: Mezii și Perșii.

II. Grecii.

Istoria Grecilor vechi cuprinde o bogăție nesecată de viață culturală și științifică, ale cărei rezultate au influențat și influențează întreaga cultură europeană. De aceea trebuie să-i dăm o întindere mai mare.

În Istoria Grecilor se va trata mai ales ce se referă la stat și societate, artă și știință, căci acestea și-au imprimat caracterul lor asupra vieții atât a imperiului roman, cât și a popoarelor de azi.

Se va insista asupra condițiilor de ordin economic, hotărâtoare pentru soarta poporului grec, dar numai a celor de importanță tipică, de o valoare culturală generală (să nu se uite problema sclăviei).

La viața politică se va insista asupra felului cum erau constituite statele, fără a intra în amănuntele acestor constituțiuni. Ne vom mărgini să obținem răspuns mai ales la următoarele trei întrebări: 1. Ce cerea constituția dela cetățeni? 2. Cum influența pe cei îndreptății și neîndreptății? 3. Cum s'a dovedit? Se vor trata apoi particularitățile statului — oraș, raportul cu proprii cetățeni și ce elalte state — orașe, fără a intra în amănuntele nenumăratelor războaie dintre ele.

În istoria artelor ne vom mărgini la arhitectură și sculptură.

Se va arăta, ce a contribuit la dezvoltarea culturii grecești și ce la nimicirea independenței grecești.

Se va da atențiune mai mare epicei *elenismului*, mai ales că ea cuprinde mai târziu și imperiul roman.

III. Romanii.

Istoria veche a Romanilor e în mare parte o ticalueală tendențioasă de mai târziu. Ce e legendar în ea se predă la clasa a II-a.

Se va accentua mai mult separarea foarte pronunțată a atribuțiunilor între popor, senat și funcționari. La luptele dintre clase se vor arăta cauzele economice, sociale și politice. În teorie, poporul suveran, suveranitatea însă îngrădită. Elemente monarhice, aristocratice și democratice — amestecul lor salutar. Să se evidențieze răul produs mai târziu de regimul aristocratic întovărășit de demagogia plebeică. Salvarea în cezarism. Cauzele decăderii: dispariția clasei de mijloc, apoi a celei țărănești, formarea de averi uriașe, pauperism, neputința de-a guvernă un imperiu mondial cu o constituție orașenească.

Raportul între Romani, Italici și provincii. Administrația provinciei ceva mai amănunțit, Dacia noastră fiind și ea o provincie romană. La toate cuceririle romane să se răspundă: Ce s'a ales de învinși (rămăneau liberi sau deveniau sclavi)? Ce au câștigat învingătorii? Problema sclavilor, războaiele lor. Semitizarea, dar mai ales elenizarea Romei. Împrumuturile Romanilor dela Greci în gospodărie, artă, limbă, literatură, filosofie, religie. Rafinarea vieții, moleșirea, decăderea morală (primejdia unei culturi străine și dacă cuprinde numai pătura superioară a unui popor). Depopularea Italiei, capitalismul, pătrunderea străinilor în armată, latifundiile, proletarizarea Romei, comerțul și cavalerii romani (stat sănătos numai cu o țărănie numeroasă, muncitoare și bine situată, clasă orașenească muncitoare, partide de *principii*).

Amănuntele războaielor civile nu sunt de folos educativ.

Epoca lui August: pacea în imperiu. Cultura. Dintre urmași, Nero, cel mai caracteristic dintre monștri, ajunge. Domițian (luptele cu Dacii), Traian, Marc Aurel, Aurelian. Arhitectura romană, diferită de cea greacă. Legiferarea. Romanizarea Peninsulei Balcanice, Spaniei, Africii de Nord, Galiei, Daciei (nu și a Greciei și a Orientului).

Orientalizarea imperiului roman; despotismul împrumutat din Orient are acelaș efect ca și în imperiile asiatice. Poporul roman ajunge o amestecătură. În secolele 4 și 5 popoarele germanice stăpâne. Dreptul roman. Romanii și romanizații; răspândirea culturii greco-romane în Occidentul și Centrul Europei.

Creștinismul. Formarea bisericii *organizate*. Terenul pregătit prin pătrunderea în Occident a culturilor orientale și prin morala civilă a Stoicilor, care se apropie de cea creștină.

Clasa IV. (2 ore).

Evul mediu.

Istoria evului mediu e în măsură mare istorie culturală și stăpânită de biserică, purtătoarea culturii. Acțiunii culturale a bisericii trebuie să i-se dea un loc mai larg, fiecă aceea a fost săvârșită de episcopi, fie de călugări, fie prin învățătura de pe amvon; fie în mănăstiri, fie deprinzând pe oameni cu munca.

În partea întâiu a evului mediu, centrul evenimentelor istorice e imperiul roman de națiune germană. Nici Franța, nici Anglia, și mai puțin Italia, nu au un rol atât de mare ca Germania. De aceea, gruparea materiei în Programa analitică actuală e, în mai multe locuri, greșită, căci pe de o parte se ține prea multă socoteală de principiul cronologic în dauna celui etnografic la Franța și Anglia, pe de altă parte se cer amănunte fără importanță despre Scandinavia, Polonia, Rusia, cari trebuie să se dea ca introducere la Istoria *mai nouă* a acestor state. Istoria Slavilor și a Bulgarilor se va lua în legătură cu ce se dă despre imperiul roman de răsărit (Iustinian), urmând îndată după acest capitol. Islamismul, care a început să distrugă imperiul roman de răsărit. Desfacerea imperiului lui Carol cel Mare va fi numai introducere la lecții e despre imperiul german după stingerea dinastiei aceluia.

Ca grupare din punct de vedere politic, adecă al luptei pentru putere, vom avea următoarele capitole: 1. Migrațiunea popoarelor și formarea statelor germanice pe teritoriul imperiului roman. 2. Imperiul roman de răsărit. 3. Imperiul Francilor. 4. Imperiul roman de națiune germană. 5. Lupta între imperiu și papalitate, biruința acesteia. 6. Căderea puterii papale. 7. Anglia și Franța. 8. Turcii. 9. Intemeierea monarhiei mondiale habsburgice (Austria și Spania).*)

*) Intemeierea Casei de Habsburg se va lua aici ca introducere.

În aceste capitole principale vor fi așezate și lecțiile de istorie culturală: Islamismul, biserica creștină, apuseană și răsăriteană, Normanii, prefacerea statului carolingic în stat feudal, feudalismul în toate țările din Apus, expedițiile cruciate și viața culturală în acest timp, orașele în Italia și celelalte state, viața economică și stările sociale, acestea grupând țările la un loc, renașterea și umanismul, invențiuni și descoperiri. Reformațiunea. La Istoria Reformațiunii, care țintează după afirmatiunea celor ce au pornit-o la câștigarea libertății religioase, se va scoate mai mult la iveală *intoleranța* celor ce au primit învățăturile cele nouă. Aceasta și pentru că de pe urma acestei intoleranțe am suferit mult și noi Români.

Clasa V. (3 ore).

După reformațiune și războiul de 30 de ani, care a pustiit Germania și a desorganizat-o, evenimentele istorice de importanță mondială se desfășoară mai mult în vestul Europei.

La istoria absolutismului (încă înainte de Ludovic al XIV la) vom arăta în școala normală ce este el, nașterea lui, formele și mijloacele, apoi însemnătatea lui, în *bine* și în *rău*, atât pentru Franța cât și pentru celelalte state europene. Războaiele din aceasta epocă (1648—1799) vor fi amintite numai pe scurt, cu foarte puține nume de generali și de localități de lupte. Numai apărarea eroică a Holandezilor contra Francezilor cutropitori merită o predare mai amănunțită și mai viie.

La Istoria Germaniei se va da o atențiune deosebită Istoriei Prusiei, nu atât războaielor ei, cât felului cum acest stat mic s'a ridicat prin munca câtorva domnitori ajutați de sfetnici buni și de spiritul de disciplină al poporului, la rang de mare putere.

În epoca absolutismului luminat se va înzista mai mult ca până acum asupra domniei Mariei Terezia și îndeosebi a lui Iosif al II-lea, aceea privind pe Români mai deaproape.

Acestui capitol trebuie să-i premeargă unul despre avântul Științelor naturale și invențiile tehnice ale Englezilor.

În lecțiile despre revoluția franceză, Programa școlii normale se poate lipsi de amănuntele războaielor. Se vor arăta mai amănunțit cauzele revoluției, urmările pentru Franța și celelalte state.

Domnia lui Napoleon e o reacțiune. La amănuntele prea numeroase ale războaielor lui trebuie să renunțăm. Renașterea Prusiei și prin școală.

Secolul al 19-lea e al contractelor: naționalism și internaționalism, individualism și socialism. Biruința ideii naționale. Liberarea țăranilor.

De o deosebită importanță pentru priceperea istorică a prezentului este timpul politicii *mondiale* (1890—1914) cu imperialismul câtorva popoară. Aici vom face mai multă istorie politică, întemeiată pe nevoile *economice*.

Victor Lazăr

Reforma școlii primare elementare în Franța.

După 35 ani, programele învățământului primar elementar din Franța refăcute în întregime.

Instrucția care s'a dat în Franța copiilor din școlile primare elementare este regulamentată încă și astăzi prin legea din 18 Ianuarie 1887, care a modificat pe aceia din 27 Iulie 1882 și care privea planul studiilor școlilor primare; cele câteva modificări aduse de atunci, acestei legi (de ex. acelea din 1909 asupra învățământului desemnului și din 1922 privitoare la cânt) n'au atins bazele legii mari, veche de 35 ani.

Di Léon Bérard, ministrul Instrucției publice din Franța și Di Lapie, directorul învățământului primar, împreună cu consiliul superior, au socotit, și cu drept cuvânt, că o refacere totală se impunea.

O nouă lege este gata și ea nu așteaptă decât semnătura ministerială. Dispozițiile legilor mai sus citate, au fost înlocuite prin altele. Aceste dispoziții, privind secția pregătitoare (copiii între

6—7 ani), cursul elementar (7—9 ani), cursul mijlociu (9—11 ani) și cursul superior (11—13 ani), sunt studiate cu cea mai mare grijă și în cele mai mici detalii.

Două schimbări importante.

Cele două schimbări importante făcute în program sunt:

A) *O schimbare de ordin moral.* Învățământul din școlile primare, socotit astăzi prea încărcat și lipsit de interes practic, va fi simplificat și în același timp îndreptat spre cariere practice.

B) *O schimbare de ordin material.* De acum înainte, întrebuițirea timpului, care era lăsată la aprecierea învățătorului, va fi precisată de orarii.

Dăm mai jos un tablou al viitoarelor orarii, ce vor intra în vigoare la Octombrie 1923:

BCU Cluj	Secția pregătitoare (băieți și fete)	Cursul elementar		Cursul mijlociu		Cursul superior	
		Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Instr. morală și civică .	1 oră 1/4	1 oră 1/4		1 oră 1/4		1 oră 1/2	
Lectură	10 ore	7 ore 6 ore 1/2		3 ore		2 ore 1/2	
Scrisul	5 ore	2 ore 1/2		1 oră 1/2		3/4	
Limba franceză	2 ore 1/2	5 ore		7 ore 1/2 7 ore		7 ore 1/2 7 ore	
Istoria și geografia . . .	"	2 ore 1/2		3 ore		3 ore	
Aritmetică și geometrie	"	3 ore 1/2		4 ore 1/2		5 ore	
Șt. fizice și naturale . . .	1 oră 1/4	1 oră 1/2		2 ore 1/2 2 ore		2 ore 1/2	
Desemn	1 oră	1 oră		1 oră		1 oră	
Lucru manual	1 oră 1/2	1 oră 1 oră 1/2		1 oră 2 ore		1 oră 1/2 2 ore	
Cântul	1 oră 1/4	1 oră		1 oră		1 oră	
Exerciții fizice și joc. .	3 ore 3/4	3 ore 3/4		3 ore 3/4		3 ore 3/4	
	30 ore	30 ore		30 ore		30 ore	

Asupra noii orientări a învățământului primar francez, Di Lapie, directorul învățământului primar, a făcut următoarele declarații:

Ne-am hotărât să reîntinerim programele școlii primare. Nu pentru că ar fi rele; ele au făcut doai proba. Dar se pare că evoluția spiritelor și a evenimentelor reclamă o nouă concepție a învățământului.

S'a reproșat lui Gréard (unul din autorii principali ai vechiului program) că a ținut mai mult cultura și nu îndrumarea spre carierele practice. De la 1887, lucrul manual a suferit în special multe transformări. Căutând să lăsăm

între vechiul și noul program o oarecare continuitate, ne-am silit să dăm mai multă importanță principiului practic în studii.

O ușurare a textelor se impunea iarăși.

Am scurtat deci diferitele capitole ale programelor; învățătorii le vor putea adapta cât mai bine cerințelor fiecărei localități, căci, evident, nevoile nu sunt aceleași în orașe ca la sate, într-o regiune industrială ca în una agricolă . . .

Având multe lucruri de învățat pe un copil, am ales.

Timpul consacrat exercițiilor fizice a fost sporit în noul orar cu aproape trei sferturi de oră.

Un alt principiu care ne-a călăuzit a fost nevoia de a păstra o *progresie* între diferitele cursuri. Copiii învață prea curând multe lucruri inutile pe cari le vor repeta mai târziu sub o altă formă. Am rămas înspăimântat deseori de ce conțin manualele puse în mâinile școlărilor de 7 ani.

Ce-ar trebui să se predea de ex. în cursul pregătitor? Aproape nimic, decât doar știința care aduce științele de mai târziu: citirea.

Zece ore de citire, în lecții de câte o jumătate oră.

Afară de aceasta, mici discuții, povestiri morale sau istorice, căci copilul trebuie distrat fără să-i încarci memoria. Pe urmă, cu încetul, să-l înveți să scrie și să numere.

În cursul elementar, un program iarăși simplu. Să luăm de ex. istoria și geografia țării: nu multe nume proprii, vre-o 20 de date istorice, dar bine știute și înconjurare de noțiuni precise.

Aceiași metodă în ceea ce privește lucrările manuale: nu trebuiesc împovărați cei mici. La început trebuiesc deprinși să tac în hârtie, în carton, diferite figuri, care se vor grada pe

nesimțite, și mai ales trebuie să se caute a-i interesa, dându-li-se lucruri de utilitate pentru ei.

Fetele vor coase, vor cârpi, chiar propriile lor vestimente. . .

Prin astfel de lucrări spiritul elevilor va fi obligat în mod fatal să se exerciteze. Cele mai abstracte legi geometrice, adaptate la astfel de jocuri, se vor prinde și înțelege foarte ușor. O probă: „Diagonala împarte un pătrat în două părți egale“; înlocuind una peste alte cele două părți ale unui pătrat de carton, elevii vor constata în mod *concret* această lege și nu o vor mai uita.

* * *

Am crezut util să reproducem dintr'un ziar francez cele de mai sus, pentru îndoitul motiv: în primul rând pentru a informa și pe colegii noștri despre felul cum e organizată școala primară în Franța și normele care o călăuzesc și în al doilea rând, pentru îndrumările pedagogice din partea ultimă a articolului, îndrumări cari pot fi folosite și de învățătorii noștri în școlile lor.

m. d.

Decalogul unui învățător.*

— Continuare —

Să formăm conștiințe libere. Cu toți ați întâlnit naturi nehotărâte, fricoase, care nu se pot conduce singure și au trebuință neconștient să fie conduse. Dacă ele primesc un sfat bun nu refuză a face bine, dar dacă îndemnul este rău, nu ezită a face rău. Sufletele pasive nu încrează nici odată singure. Școlarii noștri trebuie să fie cu totul alfel; ei trebuie să aibă principiul vieții normale în sufletul lor, nu în afară. Trebuie ca părându-ne să poată singuri să-și croiască drumul și să meargă drept spre lumină, adevăr și dreptate. Deci nu este de ajuns, D-lor, a le îndopa memoria cu sfaturi de bună purtare, cari n'au nici o legătură. Noi n'am făcut nimic dacă aceste sfaturi nu sunt primite de inteligența lor, dacă nu înflăcărează inima lor, dacă nu devin regula obișnuită a voinții lor. Și cum să atingem acest scop, alfel decât făcându-i să înțeleagă demnitatea persoanei omenești și respectul adânc ce i se cuvine. Putem fi liniștiți: dacă acest principiu este bine stabilit în mintea și inima lor. Ei se vor păzi să-l profaneze și nu vor îngădui ca nedreptatea oamenilor sau a deștinului, să atingă în ceialaltă caracterul sfânt, pe care fie care îl poartă în sine. Ei vor fi oameni cinstiți, puternici, drepiți și iubitori de aproape.

Noi satisfacem prin aceasta al cincilea articol al decalogului nostru. *Noi vom forma buni cetățeni.* Sufletul lecțiilor noastre de istorie și

*) După Ch. Dessef, trad. de I. Cr. Marinescu în lucrarea sa: „Cele mai frumoase pagini din Pedagogie și psihologie.“

instrucțiune civică va fi dragostea chibzuită de libertate și calitate. Această dragoste se va naște cu siguranță în conștiințele libere ale elevilor noștri. Acest respect al demnității persoanei omenești, îl va împede de a se înjosi, de a-și înstrăina libertatea. Suveranitatea pe care părinții lor au câștigat-o după atâtea lupte, vor ști s'o păstreze de ori ce atingere, chiar cu prețul vieții lor.

Ei vor păstra cu același dragoste tot ce alcătuiește patria. Acest pământ pe care strămoșii l'au îngrășat cu sudoarea lor și l'au acoperit cu monumente neperitoare, vor ști să l'apere contra oricărei încălcări și se vor opune cu orice preț la micșorarea lui. Aceste idei de dreptate și drept cari au primit în limba noastră expresiunea cea mai eiocventă și s'au simbolizat în tricolorul drapelului nostru, vor avea în ei cei mai buni apărători și propagatori. Ei vor căuta să mulțumească trebuința de unire frățescă care neîncreștat muncește sufletul nostru. Ei vor avea cultul gloriilor noastre, al tuturor gloriilor noastre, fără excepție și iubind țara cu o dragoste nețămurită, vor ști s'o respecte. Formând în școlile noastre spirite libere și conștiințe libere, să dăm patriei buni cetățeni.

Dacă sarcina noastră s'ar mărgini la ceea ce am ațat, ar fi destul de mare, dar ea mai cuprinde și altceva. Opera noastră de educație nu este închisă, ea se prelungește după clasă. Noi vom urmări școlarii în această perioadă critică a vieții lor, care desparte școala de regiment

și când se vor înapoia dela regiment, trebuie să-i prindem din nou pentru ca să facem din ei oameni complecși. De sigur, această obligație nouă nu este înscrisă în nici o lege, în nici un regulament. Sunteți liberi astăzi ca și acum zece ani, de-a-o primă sau a o respinge. Dar, și este spre cinstea noastră, conștiința va vorbi mai tare și mai poruncitor decât regulamentele și legile și de bună voie veți adăuga trei articole noi la cele șase arătate până acum.

Să de-ăvărșim la adulți dezvoltarea intelectuală începută la copii. Să învățăm desemnul și geometria pe lucrătorii dela orașe, se înțelege atât cât le trebuie pentru meseria lor. Pe plugari cari pierd prin neștiința lor bogățiile nemărginite, să-i învățăm noțiuni de chimie, fiziologie vegetală și animală, noțiuni care le vor permite să rupă cu rutina, să înțeleagă mai bine nevoile plantelor și animalelor. Tu'uror să le deschidem ochii asupra minunilor răspândite în univers, asupra minunilor naturale și ale artei. Și voi ați creat în cea mai mare parte din școlile voastre, cursuri de adulți, biblioteci și societăți de lectură, sacrificând bucuria clipele de răgaz datoriei ce v'ați impus, de a răspândi împrejurul vostru mai multă lumină și fericire.

În același timp, veți continua educația cetățenească a consătenilor. La sfârșitul fiecărei lecțiuni făcută cu adulții, sau în conferințe, veți trata una din acele mari chestiuni cari nu aparțin politicii militante, dar pe care trebuie s'o cunoască toți membrii societății. De obicei se crede că legiuitorul poate să facă ori ce, că el poate să transforme deodată societatea, suprimând cu o trăsătură de condei toate nenorocirile și toate nedreptățile. Veți arăta că sunt legi fixe de care omul se poate servi și nu le poate încălca. Fără a descuraja nici o speranță legitimă, veți arăta auditorilor înțelesul evoluțiunii. Democrațiile sunt muncite adesea de invidie și a noastră n'a fost lipsită de acest păcat în epoca noastră ca și în timpul revoluțiunii; oameni foarte capabili au fost înlăturați dela conducere. Luptele noastre de partide sunt arzătoare, pasionate — și nu este rău — dar atacurile personale, insultele, calomniile chiar, înlocuiesc foarte adese ori discuțiunile de principii și argumentele serioase. Prin exemplul vostru și prin vorbele voastre, prin atitudinea și învățământul vostru, veți predica toleranța. Fără a abdica dela nici una din convingerile și drepturile voastre, veți respecta sincer convingerile altora; învățători ai democrației, predicați obiceiurile libertății!

Veți mai lucra în-fărășit la educația socială a poporului. Deja, grație societăților de ajutor mutual, pe care le-ți făcut în școlile voastre, ați obșnuit pe școlari să practice solidaritatea. Le-ați arătat, prin experiență, binefacerile asociației și i-ați obișnuit cu plăcerea nobilă de a face sacrificii unu pentru alți. Fiecare dintre ei începe să simtă legătura vie care l unește de tovarășii lui. Veți da adulților o conștiință mai clară de

aceasta legătură. Li veți face să înțeleagă cât dă-torează altor oameni și câte foloase au din unirea pentru a se apăra contra boalei, bătrâneții și morții, pentru a proteja interesele lor economice și morale... În adevăr, voi nu sunteți numai — cum vă numea Lamartine — magistrați ai inteligenței morale, voi ați devenit preștii unei religii de dragoste și înfrățire.

Astfel înțeleasă, opera voastră este frumoasă și sfântă și toți oamenii cinștiți, din toate partidele trebuie s'o salute cu respect. Dacă totuși s'ar găsi oameni destul de ră-tăciți, destul de cuprinși de focul patimelor politice, pentru a vă calomnia și nedreptăți, dați din umeri și mergeți cu mândrie pe drumul ce ați croit: veți avea aprobarea conștiinței voastre și veți putea aștepta cu siguranță reparațiunile viitorului!

D lor, la sfârșitul unui discurs, vă rog să iert și că am fost prea lung. Imi număr pe degete articolele decalogului nostru și nu găsesc, vai! decât nouă. Pe mineți-mi deci, de a adăoga pe acesta: **aveți încredere în șefii voștri și fiți totdeauna unți cu ei.**

Lecție practică la clasa III.

Aritmetică: Hectometrul și Kilometrul.

A) *Pregătirea.* I. Ascultarea lecției vechi.

II. *Aperceptive.* Ce măsuri de lungime ați mai învățat până acum? (metrul). Cum se înseamnă metrii pe scurt? Ce măsurăm cu metrul? Ce altă măsură ați mai învățat afară de metru? (dam). De câte ori este mai mare un dam decât m.? Ce se măsoară cu dam? Cum se înseamnă pe scurt dam? Dar pentru a măsură lungimi mai mari, de ce ne servim? (alte măsuri mai mari).

III. *Anunțarea.* Fiți atenți! Azi vom învăța mai departe, o altă măsură mai mare.

B) *Formarea cunoștințelor. (Concrete.)*

I. Pun pe elevi să măsoare pe șosea, stradă, sau câmp, cu decimetrul, o lungime de 10 dam.

II. Copii, câți dam am găsit până aici? (10 dam). Câți metri sunt în zece dam? (100).

Tineți minte! Măsura lungă de 100 m sau de 10 dam. se numește hectometrul.

Să spună unul aceasta? Hectometrul se înseamnă pe scurt cu Hm. Astfel procedăm cu Km.

b) *cunoștinți abstracte.*

Cum se numește măsura mai mare de 10 ori decât metrul? Cum se înseamnă dam?

Cum se înseamnă metrul? Cum se numește măsura mai mare de 10 ori de cât dam? Cum se înseamnă?

Cum se numește măsura mai mare de 10 ori decât hm.? Cum se înseamnă?

Tineți minte: Măsurile mai mari decât m. merg crescând din 10 în 10 și se numesc multipli metrului.

C) *Aplicarea.* Să iasă unul la tablă și să scrie 10 m., 20 dam., 50 hm. și 30 km.

Pentru lecția viitoare faceți exercițiile...

Anomaliile din vremurile de azi.

Istoria neamului nostru din Ardeal și a suferințelor lui nu poate fi scrisă, fără de-a se da câteva pagini și învățătorului român, învățătorului confesional. Istoricul care va fi chemat în viitor să se achite de această sarcină, de bună seamă va descrie amănunțit și documentat această chestiune. Nouă să ne fie permis numai să aruncăm o fugară privire în trecutul nu prea îndepărtat, să ne oprim pentru un moment în fața unui învățător de al nostru de atunci, să reliefăm unele lucruri, cari nu trebuiesc date uitării, și trăgând unele concluziuni comparative cu prezentul, să ajungem la unele constatări cari deși puțin îmbucurătoare, sunt totuși psihologicește explicabile în zilele de azi cu concepțiuni morale atât de zdruncinate.

Din pleiada de tineri români, în majoritate covârșitoare feciori de țărani, cari se dedicau carierei învățătoresți, atât de spinoasă dar și atât de înălțătoare, o mică parte și-a plecat capul fără de multe remușcări în fața puterii de stat, secondând, în multe cazuri, poate înconștient, intențiunile triasului Apponyi—Zichy—Petrichевич—Horváth.

Puși la adăpostul grijilor zilei de mâine, învățătorii din această categorie sfidau truda celor mulți, cari aveau de călăuză ideea nobilă a muncii neogoite pe tărâmul cultural-național. Și câte piedeci nu stăteau în fața acestor din urmă învățători confesionali! Iată cum era caracterizat învățătorul confesional în „Orizontul“ No. 8—9, pag. 77—1912. „Acești martiri ai nizuințelor noastre spre bine în viitor, acești slujitori disconsiderați și flămânzi, aceste slugi la toate dirloagele, cari cu răbdare de hiloți, dar cu idealism și simț de jertfă neîntrecut, se sbat să și împlinească chemarea, să edifice temelii cât mai tari pentru viitorul generațiilor de Români cari au menirea să tragă în viitor contururile drepturilor și fericirii noastre. E vorba de sărmanii învățători confesionali, pe cari îi șicanează preotul, îi injură notarul, îi sugrumă inspectorii școlari, iar pentru sărăcia lor îi desprețuiește poporul. Păcatul nemăsurat a statelor moderne este chiar lipsa de atenție și recunoștință, cu care trece peste cele mai îndreptățite pretențiuni ale unor oameni ce sunt atât de idealști și însuflețiți de menirea lor, decât ca purându-se 'ntr'o bună dimineață în grevă, să constrângă celele de lacomi dela cârmă, să se poarte cu mai multă evlavie față de aceia a căror datorință și menire este mai importantă și mai nobilă decât a tuturor factorilor intelectuali dintr'un stat împreună. E plină de jale poezia acestor surghiuniți, povestea vieții și suferințelor acestor martiri ai culturii și 'ntr'adevăr îndurerăți până în adâncul simțmintelor noastre trebuie să constatăm, că neamul românesc care are mai multă trebuință de învățători, este cel mai nerecunoscător față de ei.

O calfă de prăvălie, un sfinar de porci,

un stipendist dela Gosdu are mai multe venituri, mai multă roadă a muncii sale, decât învățătorii cari și mănăcă sănătatea și nervii în praful școlilor întunecoase și umede, cari cu multă greutate, în rate mici își scot de prin bordee „pomana“ pentru munca lor, o pomana slabă căruia noi îi mai zicem salar. Și nu se află Consistoare, nu se află împărțitor de stipendii, nu se află bănci românești, nu se află milionari români, cari să se gândească pe o clipă, că e crimă, că e nerecunoștință să pretindem dela acești *paria*, ca după 11 și 12 ani de studiu să poarte jugul datorințelor lor grele pentru o pomana de nimic. Iar acești sărmani învățători n'au destulă organizație și n'au puterea sufletească îndestulătoare, ca să suspende pe un oare care timp urmărirea insetată a idealului lor, ca organizând o care-care mișcare în public și o grevă cât de cât, să constrângă neamul nerecunoscător să și împlinească cea mai elementară și cea mai necesară datorință: înbunătățirea salariilor învățătoresți“.

Să reamintesc mai multe amănunte? Cred că ar fi de prisos. Sunt atâtea, atât de felurite, dar tot atât de cunoscute, încât darea lor la iveală ar spori numai vorba.

Să întoarcem foaia trecutului și să citim în cea a prezentului. Visul învățătorului, care a lucrat în direcție națională s'a împlinit neașteptat de iute și mulți, foarte mulți îl văd cu ochii.

Dar lucru curios. Dacă și-aruncă cineva, în mod obiectiv, privirea asupra celor cari au în mâini astăzi conducerea școlilor noastre ardelenice, rămâne surprins de faptul, că în locul apostolilor întru românism din timpul trecutei stăpâniri, vede tot pe cei cari ieri au traficac cu conștiința lor și au trădat marea noastră cauză națională.

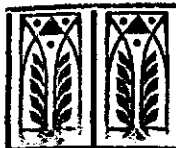
Cei cari ar fi trebuit, în mod logic, să fie conducători, ca o binemeritată răsplată adusă curajului și suferințelor lor din trecut, sunt risipiți tot prin sate, în luptă cu toată mizeria cotidiană inerentă existenței unui învățător român, iar „domnii“ de ieri, aciuși prin orașe, conduc îngânfași și sub regimul care ar fi trebuit să fie pentru ei un regim pedepsitor, rostul bietului nostru învățământ ardelenesc.

Este în această neașteptată și tristă situație o profundă anomalie, care face și ea parte din lungul cortegiu de anomalii și nedreptăți cari și-au pus pecetea definitiv pe epoca aceasta.

Nu protestăm însă; ne resemnăm și în resemnarea noastră albesc razele unei speranțe.

O furtună grozavă ca războiul trecut a scos la suprafață multă pleavă și mult gunoiu, dar furtuna odată trecută, cu negurile ei se va duce și tot ceea ce umbrește prezentul și atunci cei 'ntr'adevăr chemați vor veni la sfeștania curățitoare și la primirea părții lor binemeritate.

Em. Eremie.

Republica . . . copiilor!

Republici burgheze, socialiste, comuniste au luat ființă destule în continentul nostru, iar conducerea lor este concentrată în mâna adulților.

Dar dincolo de oceanul Atlantic, în Statele-Unite, țara individualizării la extrem, s'au făurit republici și pentru copii și — notați curiozitatea — nu pentru cei buni, ci pentru cei cu tot felul de năravuri condamnable . . .

William R. George, având ca punct cardinal ideea proprie și dragă lui că nu-i o prea mare deosebire între omul rău și omul bun, între copii și vrăstnici, — și-a zis că și'n copiii cei răi trebuie să existe un oare-care spirit de organizare, de ordine și morală.

Cu acest gând s'a pus la lucru. În sătulețul Freeville din statul New York a întocmit cea dintâiu republică, după al cărei model s'au constituit apoi altele.

Fete și băieți, candidați de a fi trimiși în case de corecție sau cari au și fost pe acolo sunt îndreptați aici. Se află printre ei: înapoiți, stricați, vagabonzi, pungași incendiatori, chiar și câte un . . . ucigaș!

Acestor desmoșteniți ai naturei, ai soartei și ai societății li se acordă mână liberă în orînduirea vieții comunității lor. . .

Toți au drepturi, toți au datorii. Toți iau parte la discuția și promulgarea legilor lor. Toți trebuie să se supună acestor legi, iar dacă devin infractori trag urmările. Toți iau parte la alegerea funcționarilor, magistraților, polițiștilor, președintelui de republică . . . și micii cetățeni sînt datori să respecte pe demnitarii aleși de ei înșiși și din mijlocul lor.

Toți trebuie să muncească spre ași câștiga existența, căci în republică nimic nu se capătă de geaba — afară de învățământ, care-i obligator și liber de ori ce sarcină. Nimănui nu-i se admite să apeleze la părinți sau rude pentru ajutor; de altfel ajutorul bănesc nici n'ar avea valoare, de oare-ce în granițele republicei nu are curs de cât moneda republicană — o monedă de aluminiu pe care-i gravată deviza: „Nimic fără muncă!” Banii aceștia nu intră în palmă de cât prin muncă proprie.

Deosebite munci și funcțiuni se distribuie după capacitate și purtare — fără cel mai mic amestec al oamenilor adulți, puțini la număr de altfel.

În Freeville afară de Daddy George — tătucul — cum îl numesc sonny lui — fiii, mai sunt câți-va învățători pentru instrucție, și două-trei doamne din înalta societate în frunte cu tinăra fiică a Regelui Aramei din West.

Auziți părerea lui George: „Știm că, prin amestecul adulților ce au experiența vieții, multe greșeli s'ar evita, iar mersul afacerilor s'ar accelera. Dar dați numai tinerilor timp! Într'un ocol, care nu-i tocmai așa lung, vor îndrepta greșelile lor, susținuți de acel simț înăscut în fie-care pentru dreptate. Mai lăcel, dar din a lor proprie pornire, vor ajunge acolo unde i-am fi adus noi numai decât și fără ocol . . . Nu-i o așa mare deosebire între un copil și un om copt! Zău, nu!”

Toate nevoile republicei se satisfac prin diverse întocmiri, unde cetățenii lucrează clasificați de ei înșiși după calitățile ce au . . . Se îndeletnicesc cu munca câmpului, îngrijesc de vaci, de găinărie, brutărie, spălătorie, de atelierul unde se coase, de tipografie. . .

Pe tînjală nu ai încotro să te lași, căci toată întreținerea te privește. Nu ți-ai câștigat bani, pierzi locul de la masă, pierzi patul și, pe de-a supra, ești judecat și înfunzi închisoarea. Se înțelege, republica decretându'și legi, și-a creiat și închisori pentru nesupuși.

Dar și acolo nu'ți merge ușor, de muncă tot nu scapi. Ziua ești repartizat la cele mai ingrate munci ale comunității, cu o plată mult inferioară celei din libertate. Din acest salariu plătești hrana și patul — mai proaste — din închisoare. Chiar și'n această republică suigeneris se iau în seamă — după cum văzurăm și vom mai vedea — diferențierile sădite de însăși natura între oameni; dar ce-i mai nostim e că se evidențiază și diferențieri justificate numai de tradiție. Negrii puși la index de lumea americană, își poartă osînda chiar și'n Freeville, fie în libertate, fie în închisoare. . .

Suntem la masa deținuților. Li se servește o hrană frugală, din care ei îmbucă lacom. La coada mesei, în față cu acelaș prînz comun, e fiica Regelui Aramei. După mîncare ea le va face puțină lectură. Frumos și înălțător!

Dar colo, într'un colț, la o mescioară e fo mică făptură neagră, care pare rușinată de izolarea ei . . . Și totuși infracțiunea ei e chiar mai mică decât a multora din alții admiși la masa comună? Tradițiile sînt însă mai tari decât logica.

Tribunalul Freeville-an.

Vineria e fixată pentru procese. După principiul jurisprudenței din Statele-Unite, ședințele sunt publice. Din localitățile învecinate vin oameni cu duimul să asiste.

Sala e arhiplină de mici republicani și spectatori de aiurea. Curtea intră, mulțimea se ridică în picioare.

Judecătorul, un tinerel de vre-o 19 ani, are înaintea-i Codul republicei; procurorul e și mai tânăr. Amândoi nu's ușă de biserică, căci altfel n'ar avea ce căta în Freeville, dar în ori ce caz, din cel mai bun material al comunității. Sunt amândoi gravi și mândri de rolul lor.

Se face apelul juriului. Se citește sacramental formula jurământului: „Procuror X, promiteți că veți spune adevărul, plinul adevăr și nimic de cât adevărul?”

Procurorul ridică mina în semn de jurământ.

Primul pârât: un blond drăguț cu față obraznică e învinuit că a furat smeură, și — impietate! — din însăși grădina tătucului George!

Murmure de indignare se aud din asistență. Judecătorul întreabă pe inculpat dacă se recunoaște vinovat sau ba.

„Not guilty“ — nu-s vinovat — răspunde el.

Depozițiile martorilor sunt copleșitoare. Ori-ce apărare e zadarnică. S'a evidențiat ca lumina zilei că a făptuit nelegiuirea. Va fi condamnat. Fără a mai aștepta sentința pârâtul se și strecoară din sală. . .

Altul la rând! — E un fiu de părinți înstăriți. Nu-i de mirare: sânt aici și copiii de milionari.

L'au suprins iarăși . . . fumând! De când e cetățean în Freeville s'a făcut de patru ori vinovat de aceasta. Primele amenzi au fost mai ușoare; acum se va ridica cota, pentru a-l învăța minte. Muncescă acum până o da pe brînci spre a și achita amenda și câștiga cele necesare existenței. Că tatăl său e bogat, nu-i ține de cald. Banii republicani singur și-i câștiga prin trudnică strădanie. . .

Iată și o infractoare; e-o felișcană de negresă. A treia oară a tulit-o din republică. Iși va face ispășirea drept la dubă, care, să fim obiectivi, e mai bine orânduită decât cea pentru băieți.

Oricum însă, la ei legea-i lege pentru toți. Nu se încapă păsuire, oricine ar fi.

Ba odată era să dea de buclue cu ei, însuși tătucul George. . . Intr'o zi, s'a pomenit omul nostru cu o sudalmă pe buze față de băiețel. . . Fuga judecată, fuga muștrului: „să-i condamnăm la închisoare, că-i vârsnic și nu vorbește cum se cade“. A scăpat deocamdată, doar numai cu amendă. Dar pe viitor i s'a recomandat să fie cu ochii în patru, căci în recidivă o pățește mai rău.

Nu vă frământă reflecțiunea că acești mici

„degenerați“ sunt, în felul de-a se governa, de-o severitate ce n'am putea-o mistui noi, cei normali? . . .

Cât e de mică deosebirea între „buni“ și „răi“ . . .

O lovitură de Stat în republică.

Ca o concretizare și pentru cei mai sceptici că viața celor mari nu'i decât o resfrângere, o amplificare a celor mici, — prietenii noștri din Freeville au, plămădit o adevărată lovitură de stat . . .

E vară și'n statul New-York este acum o sumedenie de reuniuni și congrese ale școlărilor din tot soiul de școale. Freeville își alege crema cetățenilor, dându-le delegația de a-l reprezinta la congrese.

Când pisica nu-i acasă, joacă șaracii pe masă — spune un proverb. . . Adevărat! Majoritatea celor rămași se compune din elemente de mâna a doua. Grupul acesta de turbu enți ambiționează să ia frâiele comunității în mână spre a-i imprima concepțiile lor.

Zis și făcut! Puținii demnitari aflați în localitate sunt nescotiiți. Se parodiază alegerile și răsvrățiții își scot dintre ai lor președinte, vice, judecător. . . toată ierarhia. Fatalmente, după chip și asemănare, șefii aceștia instituie apoi obliăduirea. . .

Toate afacerile sânt girate prost și necinstit.

Sfeterisirea banului public, extorcările, nedreptățile, calomniile și zizaniile, și câte și mai câte, înfioresc sub noua ocârmuire. . .

Învărtelile cată să se facă cât mai repede, durata stării de anarhie și de huzur pentru rebeli nefiind ilimitată. De la o zi la alta, cei buni pot să se întoarcă și guvernul actual va avea atunci o opoziție redutabilă. . .

Intr'adevăr elita revenită în cuibul ei, află de proasta gospodărie dusă în lipsă i. . .

Măsuri draconice se iau contra uzurpatorilor și ordinea se întonează. Material din belșug se colecționează contra membrilor guvernului, cari, sub povara cupeilor, rămân fără apărare. . . In plus, propaganda celor buni câștigă pe șeful de poliție împreună cu subalternii săi. . .

Executarea ia ființă în mod didactorial. Președintele de republică împreună cu al său vice, și alți mulți demnitari neașteptat sunt pur și simplu arestați și . . . înfundă înșăcăna. Ce grup compact de cuiși stau lipcă în fața casei cu turn! . . . Aci e sediul cămăruții; aici se țin ședințele. . . Pe marea tablă neagră atâ-nând afară sânt lipite două afișe. . . Fostul președinte și cu al său lectur arunță poporul că sînti de împrejurări imperioase își depun demisiile. . .

Mai expeditiv și mai drastic ca în societatea oamenilor ce pîi! . . .

Experiența americană e, după cum se vede, plină de interes deocamdată.

Viitorul ne va spune desigur și rezultatele obținute de ea.

Lelia P.

Educația școlară a surdo-mușilor.

— Câteva observații la o recenzie. —

(N. R.) *La recenzia D-lui Dr. Gh. Crăiniceanu asupra unor manuale didactice pentru surdo-muși alcătuite de dl. M. Ionescu din Focșani, apărută în Nr. 17—20 an. 1922 al revistei noastre, primim din partea dlui Francisc Marcinoșchi din Cernăuți, o lungă întimplinare. Întrucât discuția nu e lipsită de interes facem cu plăcere în coloanele revistei noastre, loc acestei întimplinări.*

Domnule Redactor!

Prin scrisoarea de față, îmi permit a mă adresa dlui Dr. Gheorghe Crăiniceanu, care a avut amabilitatea de a publica în revista pedagogică „Învățătorul” o recenzie despre presupusul manual didactic: „Curs special pentru surdo-muși, bâlbâiți, idioți, etc.” de Mihail Ionescu, profesor la școala de surdo-muși din Focșani, 1922. În recenzia aceasta dl. Dr. Gh. Crăiniceanu aprobă și recomandă „metoda” cărților didactice litografiate, compuse de dl Mihail Ionescu. Recomandând cu căldură și energie numita, „lucrare didactică”, dl Dr. Crăiniceanu firește că a vrut ca învățătorii dela școlile de surdo-muși din țară să se grăbească a pune în aplicare sau cel puțin a adopta „modul de a instrui atât pe surdo-muși cât și pe bâlbâiți precum și pe idioți, etc.” după principiile și ordinea construite în manualul dlui Ionescu.

Îndrăznesc a replica la recenzia pomenită următoarele: Introducerea de cărți didactice noi, trebuie să intenționeze — cred — o reformare a școlii naționale în sensul progresului. Și școlile noastre românești trebuie doară să pășească înainte nu îndăaț. Această mergere înainte trebuie s-o observe toate școlile, fără deosebire, fie de sunt așezăminte pentru copii cu simțurile complete, de copii cu simțurile incomplete cum sunt orbii și surdo-mușii, cât și de cele pentru copii cu defecte de limbă, cum sunt bâlbâiții, etc.

Nu mă îndoesc nici un moment, că și dl Crăiniceanu este de aceeași părere; de aceea nu mi pot explica recenzia binevoitoare făcută cărților dlui profesor Mihail Ionescu, cari din nefericire nu corespund absolut nici cerințelor și nici intențiilor unei școlii progresate.

Mărturisesc că chiar titlul cărților acestora este o anomalie, cu care autorul a provocat o vie nedumerire în cercurile specialiștilor, fiindcă el confundă noțiunile „suro-muș”, „cretin”, „idiot”, „bâlbâit”, etc. una cu alta, așezându-le întruna și aceași categorie. Căci n'are oare autorul destule exemple din experiența sa ca profesor de surdo-muși, că inteligența înăscută a unui copil surdo-muș nu numai că nu stă pe o treaptă egală cu cea a unui copil normal, dar că adesea chiar o întrece? Acest simplu motiv numai, ajunge pentru a combate introducerea manualului didactic a dlui Ionescu. Dar cauza principală pentru care suntem nevoiți să criticăm cărțile dlui Ionescu, este metoda aplicată în aceste manuale.

Un exemplu: La observații, autorul spune: „Fiecare categorie sau grup de cuvinte este divizat în 4 grade, corespunzând: gradul I, elevilor surdo-muși, cretini, idioți, bâlbâiți din anul 1, al 2 lea și al 3 lea; gradul II, celor din anul al 4 lea, al 5 lea și al 6 lea; gradul III, celor din anul al 7 lea și al 8 lea ș. m. d.” Iar în partea VI-a, la studiul propoziției și frazei, autorul zice: „Gradul I. (deci pentru un copil surdo-muș, cretin, idiot din clasa 1); Elementele propozițiunii, Substantivul: Materialul se găsește în vocabularul special și nomenclatura cuvintelor.”

Nu-mi pot închipui, cum să priceapă aceasta un copil surdo-muș sau chiar idiot din anul 1, unde de abia se dezvoltă vocea și unde începe articulația. Distribuția materiei din cele șase părți ale cărții acesteia este la fel în toate tomurile, în cari autorul manevrează la infinit cu cele „4 grade” și cu definiții nenumerate, provocând un haos întreg. Numai aplicarea unei astfel de metode haotice poate fi o explicare pentru enorma greșală de a nu deosebi pe un copil surdo-muș de unul idiot precum și de unul bâlbâit. Am arătat acestea bineînțeles nu pentru a disprețui cumva munca și bunăvoința autorului, ci pentru a sfătui numai autoritățile școlare, ca ele să fie mai precaute în aprobarea cărților didactice. Acestor autorități, însărcinate să cerceteze și să aprobe manualele destinate luminării tinerimei noastre, le recomand rândurile de mai la vale, ale marelui scriitor Vlașuță:

„Întreg sistemul de învățământ ar trebui schimbat; azi și programele, și cărțile didactice, și profesorii fac din școală o fabrică de spoială. De mic îl ia pe copil la substantive, propozițiuni, interjecțiuni și el sărăcuțul se trudește, cu figura speriată, să le pronunțe, să învețe papagalicește ceea ce nici dascălul nu pricepe; înlăuntrul minții lui doarme pentru școală, și pe deasupra s'așterne o lustru, o pojghiță, care crapă și cade cum dă de soare, și de libertate, cum scapă de bidineaua dascălului. Și băieții trec prin școală, ca printr'un loc de tortură. Desfătarea cu care la sfârșitul anului, imediat după un examen, își aruncă școlarul cărțile, caietele, tot ce-i mai amintește chinurile unei clase de care a scăpat, este, poate, cea mai elocventă manifestare și revoltă a conștiinței lui în contra acestui sistem de a-l îndopa în silă și pe nemestecate cu o hrană nepreparată pentru el și imposibil de digerat. Cnm să nu-i pară bine, când scapă de școală, că poate să uite, să și ușureze capul ostent și amețit de atâtea lucruri, pe care nu le-a înțeles, nu le-a simțit intrând în mintea și'n viața lui, ca ceva cald și sănătos care se topește, se amestecă cu sângele lui, și-i face bine. O gramatică română? Dar aceasta trebui să răsară, să crească din mintea și vorba copilului, cum îl cresc dinții în gingii, iar nu s'așternem cu lopata definiții

stupide și forme goale, cari'l sperie și-l zăpăcesc. O bună carte de lectură, cu explicații blânde, omenești, cari să-i arate înțelesul, funcțiunea și viața fiecărei vorbe, să vadă copilul că limba e ceva viu, organic, să-i fie drag s'o învețe, s'o priceapă bine în toate secretele dezvoltării ei; asta ar trebui mai întâiu. Copii își cheltuiesc o bună parte din energia și spontaneitatea minții lor crude pe tipicurile pedante, pe formulele goale ale unei învățături artificiale. Ce dragoste să mai simtă pentru limba românească, bietul școlar când dăscădul moțâie cu nasu'n gramatică, și crede, c'acolo-i toată pricopsala".

Deci viu și natural trebuie să fie învățământul, cu atât mai mult la copii surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc.

La acești copii învățământul trebuie să se potrivească cu firea aparte a copilului, căci este cunoscut doară faptul că copii surdo-muți, bâlbâiți, idioți etc., nu seamănă în toate unii cu alții.

Prin urmare să nu punem la încercare „experimente metodice” neprobate încă în domeniul didacticei de surdo-muți, pentru că arta de a preda învățământul la copii cu defecte de simțuri, are la baza sa o literatură proprie destul de bogată, care ajunge și pentru scopurile instituțiilor noastre speciale de instrucție și educație. Trebuie numai să cunoaștem ce s'a scris în ramura aceasta de știință, după cum trebuie să aplicăm și corect cele scrise. Avem o mulțime de cărți metodice și didactice pentru surdo-muți, scrise în limbi străine. E foarte regretabil faptul, că în limba românească ne lipsesc cu desăvâr-

șire astfel de cărți didactice. Dar de aici nu rezultă, că dacă apare vre-un astfel de manual didactic de specialitate în limbă română, fără să'l supunem unei cercetări minuțioase, să-l primim cu osanale. Din potrivă, numai atunci putem servi progresul culturii noastre naționale, dacă vom căuta să reducem fiecare lucrare apărută la valoarea ei reală.

Numai procedând astfel, și-au asigurat Franzezii, Germanii și Englezii, în limbile lor, cărți și manuale de valori neperitoare. Astfel, în ce privește învățământul la surdo-muți, în cărțile de această specialitate se reogăndesc rezultatele încercărilor și experiențelor de secole asupra acestor nefericiți.

Autori, ca Walter, Vatter, Cüppers, Huschens, Paul, Kerner, Hilger, Merkl, Hoffmann, Lehfeld Kolar și alții, așternând materialul acestor rezultate în operele lor, au creat adevărate mărgăritare ale literaturii pedagogice de surdo-muți. Și ele sunt și acum adevărate comori pentru un învățător de surdo-muți. Fără cunoașterea acestora nu mi pot închipui un profesor pentru predarea învățământului la surdo-muți.

Și acum, ajuns la sfârșit, Vă asigur, că numai interesul progresării școlilor noastre românești a provocat așternerea acestor expuneri. Căci sunt pătruns de arzătoarea dorință, de a vedea progresând și școlile noastre de surdo-muți din România Mare.

Cernăuți, în Februarie 1923.

Francisc Marcinoyschi
institutor la Institutul de orbi și surdo-muți din Cernăuți.

CRONICA

† **Teodor Burada.** În vechea capitală a Moldovei a închis ochii încă unul din patriarhii neamului românesc, Teodor T. Burada.

Fiu al vornicului Burada, născut la Iași în 1839, Teodor Burada a moștenit dela tatăl său un suflet viu și plin de energie, spiritul de inițiativă și dragostea nețârmurită pentru neamul său.

Puterea lui de muncă și-a îndreptat-o spre cercetarea trecutului, cercetare bazată pe datinele, folclorul și obiceiurile Românilor de pretutindeni.

Culegător neobosit a tot ce dovedea frumusețea și curățenia sufletului popular românesc, Burada a cercetat nu numai provinciile înconjurătoare ale vechiului regat, ci cele mai îndepărtate locuri unde pulzase viața românească ca: Ucraina, Moravia, Dalmația, Macedonia, Epir, Istria, ajungând într-o vreme și la Ierusalim, unde a plănuit construirea unei biserici ortodoxe, în care slujba să se facă în românește.

În răgazurile dintre numeroasele sale călă-

tori, își redacta scrierile, fixând pe hârtie urările de bucurie, tânguirile de necazuri, chiotele de nuntă, însăfârșit obiceiurile românilor de pretutindeni.

După această operă de folclor și de muzică, Burada și-a închinat toate străduințele istoriei teatrului românesc în Moldova, din care a apărut numai două volume.

Pierderea acestui suflet entuziast, veșnic în cercetarea izvoarelor culturii noastre naționale, este un doliu nu numai pentru Iași, ci pentru întreg neamul românesc pe care ca nimeni altul l'a iubit și a căutat să'l cunoască.

*

Școlile maghiare din România. Decând a început să se discute în presă reforma constituțională, publicul cititor al ziarelor maghiare este mereu agitat pe chestiunile școalelor confesionale în jurul cărora aceste ziare dau o alarmă fără rost, din cale afară de violentă. Alarma aceasta s-a dat după ce aceleași ziare au făcut o propagandă nespuse de întinsă autorităților confesio-

nale, care au introdus pentru asigurarea acestor școli un impozit special, fără consimțământul statului. Se introduseseră de către toate episcopii maghiare de aici un impozit pe familii, motivat cu aceea, că școala maghiară din România este în primejdie. Aceasta după ce aceleași autorități confesionale au pretins și proporționalul sprijin din bugetul statului, cerut de altminteri cu multă încăpăținare de către toate partidele maghiare.

Acest istoric al agitațiilor maghiare pe chestiunea instrucției ungurești de aici nu este însă complet.

Respective corporațiuni ungurești nu s'au mărginit să agite numai publicul din România în jurul acestor chestiunii.

Ci au protestat și la diferitele autorități străine și prin organele de propagandă ale guvernării maghiare s'au străduit să alarmeze lumea din întregul occident, minșind că România le-a răpit școlile, le interzice învățământul maghiar, etc.

Despre aceste proteste și impozite ne-am ocupat și'n trecut în revista noastră. Ne ocupăm acum iar, având înainte o statistică a resortului instrucției din aici, care spulberă definitiv toate minciunile ce ni s'au aruncat pe chestiunea aceasta.

Avem anume în Ardeal 40 de licee confesionale, dintre care numai șapte sunt românești (patru greco-catolice și trei israelite) iar restul toate ungurești, catolice, luterane, unitare, reformate.

La acestea se adaugă școlile civile medii a căror proporție față de cele românești e de 60 la sută. Mai sunt școlile normale și teologice, care mai toate sunt reprezentate prin cele maghiare.

Și se mai adaugă la acestea un lucru: faptul, că în cei patru ani de dominațiune românească, în loc să scadă, numărul, școlărilor unguri s'a dublat aproape.

Faptele acestea e bine să se cunoască azi, când minoritatea maghiară începe iar să ne atace pe chestiunile școlare, acuzându-ne de gâtuire.

Nu numai că școala maghiară de aici nu este amenințată, dimpotrivă: e asigurată înzecit mai mult decât în toate celelalte state succesoare și în aceeași situație ca pe timpul regimului maghiar, când i-se asigurase o supremație asupra tuturor celorlalte.

Faptul acesta ne dovedește încă odată ne-temeinicia tuturor atacurilor maghiare la adresa statului român.

*

Câți cititori de cărți avem. Avem în țară cinci mii de cititori constanți.

Ce însemnează asta?

Insemnează că ori de câte ori apare o carte nouă în noua Românie, cinci mii de oameni se grăbesc s'o cumpere. Că dacă peste numărul acestora mai vin și alții — aceasta este altă socoteală; se scot noi ediții și cartea face vâlvă. Însă scriitorul, vorbim de bună seamă de cel cu oare care renume, e sigur de cinci mii de lectori la apariția volumului său.

Așa să fie oare?

Dar să lăsăm întrebarea asta și să ne punem

alta: oare nu sunt prea puțini acești cinci mii față de cele 18 milioane ale actualei populații românești?

Lăsând la o parte minoritățile, avem 14 milioane de români get-beget. Oare pentru atâtea suflete, numai cinci mii de amatori de literatură nu formează un număr prea mic? La cinci mii de români, unul! Zău, că e rușinos.

Dar, însă. De bine de rău, ne-am mulțumi și cu atâtea. Însă, fi-vor ei, hotărât, cinci mii de cetitori constanți, în țara românească? Se vând totdeauna cinci mii de exemplare?

Să dea Dumnezeu să fie așa. Dar eu mă îndoiesc. E drept că dacă întrebi vre-un autor, acesta se grăbește să-ți confirme adevărul; dela librar nu poți afla însă nimic, căci el nu poate să-ți dea lămuriri decât în ceia ce privește orașul în care se află. Iar pe editori să-i nu-i întrebi nici odată; aceștia, deși sunt cei mai în măsură să știe, nu-ți vor răspunde cătuși de puțin cu cifre precise ci se vor mulțumi să dea așa de amărât din cap, că mai mult de două sute de volume, n'ai crede că se vinde de fie care ediție.

Așa că nu mai știi pe cine să crezi. Însă o îndoială tot îți rămâne în suflet, că nici numărul celor cinci mii, nu e așa de constant totdeauna și că în marea majoritate a cazurilor el se coboară mult în jos sub această cifră.

Acum, a căuta cauzele cărora se datorește acest lucru, ar fi o muncă prea mare, ce ar depăși cadrul acestui articol. Desigur scumpătatea din ultima vreme a cărților își are și ea partea sa de influență asupra cifrei de care vorbim. Dar cauza cea mare, cea adevărată este tot numărul mare de analfabeți dela noi. Așa că greșit am făcut proporția între numărul constant al cetitorilor de literatură. Trebuia mai de grabă să luăm ca punct de plecare, numărul știutorilor de carte din România. Și'n cazul acesta disproporția n'ar fi fost așa de exagerată între cele două date.

Și iată cum pe nesimțite ne întorcem iarăși la analfabetism, plaga cea groasă a țării românești. Iar gândul — care totdeauna în nenorocire fuge spre mijloacele sau mijlocitorii salvării — fatal se îndreaptă spre învățătorii cei mici, cei dela țară, dela care așteptăm adevărata regenerare a țării. *Nomofilax.*

Un câștig al învățătorilor ardeleni.
Tribunalul din localitate a anulat contractul de cumpărare făcut sub unguri de către Asociația învățătorilor maghiari cu seminarul reformat, în privința imobilului cumpărat dela acesta. Anularea s'a făcut în urma adresei societății „Gheorghe Lazăr” a învățătorilor români, societate care se consideră ca moștenitoarea de drept a vechii societăți maghiare. Imobilul în chestiune, în care actualmente e instalat spitalul veneric, trece astfel în posesiunea societății noastre. Valoarea e de 2¹/₂ milioane Lei.

Cărți, reviste, ziare.

Amintirea lui Spiru Haret. Ultimul număr dublu al revistei „Educația” închinat amintirii marelui apostol al culturii românești, Spiru Haret, adună colaborarea celor mai de seamă nume pentru creștinăscă pomenire a împlinirii unui deceniu de la moartea lui.

Articolele Dilor Miniștri Anghelescu și Duca, vrednicii lui discipoli, precedează interesantul articol al lui Haret, Invățătorii și politica”.

Dl I. Simionescu precizează caracterul lui Haret, insistând și asupra modului cum a aplicat spiritul exact al pregătirii sale științifice în domeniul social.

Interesante amintiri din viața lui Haret semnează Dnii C. G. Ionescu, fost director al învățământului secundar și superior sub el, Gh. Adamescu, V. Suteu, Const. Kirișescu, A. Lupu Antonescu, Sp. Popescu, Elena C. Meissner, P. Ghișescu, Dr. Leon, etc.

Dl. P. Gârboviceanu vorbind de monumentul lui Haret, aduce la cunoștința opiniei publice fondurile strânse în acest scop.

Nu ne indoim că apelul care se va face pentru complectarea sumei necesare clădirii monumentului, va avea ecoul cuvenit rodniciei activității a lui Haret în serviciul obștesc al neamului românesc.

Popularizarea științei. Biblioteca „Cunoștinți folositoare”, scoasă de „Cartea Românească” sub îngrijirea redacțională a dlui prof. I. Simionescu a dat un nou avânt răspândirii cunoștințelor științifice în masele populare.

No. 7 din seria C) „Din lumea largă” a acestei biblioteci adaugă la descrierea celorlalte provincii românești: Bucovina și Basarabia, pe acea a pământului cuprins între Mare și Dunăre.

După ce ne poartă de-alungul și de-a latul Dobrogei, descriind culmile de dealuri, munții roși de vremuri ai Măcinului, golfurile Mării Negre, dl Brătescu, autorul broșurei, schițează împetrișirea etnografică a Dobrogei, arătând cu sprijinul documentelor istorice cât de falsă e pretenția vecinilor de peste Dunăre, că Dobrogea ar fi fost vreodată teritoriu bulgar.

În „Spre Polul Sud (No. 8)”, dl. I. Simionescu povestește munca eroică, plină de jertfe omenești a expedițiilor pornite spre cucerirea pământurilor albe de la Polul Sud.

Printre numele celebre ale lui Cook, Ross, Nordensgold, Charcot, Shackelton, Scott, Amundsen, găsim, și pe a savantului profesor de la Universitatea noastră, Dl Emil Racovitză, partaș la expediția belgianului Gerlache.

Vaporul acestei expedițiuni „Belgica” a fost prins în ghețuri 70 de zile și numai prin încercarea eroică dată de Racovitză de a tăia gheața cu ferăstrăiele timp de trei săptămâni, a putut vaporul să recâștige largul mării.

În acelaș timp cu broșura Dlui Simionescu a apărut în aceeași editură reeditarea traducerei românești a vestitei călătorii, pe care a făcut-o în marile polare nordice, învățatul norvegian, cunoscutul pacifist, Nansen „Spre Pol” care e fără îndoială o lectură plină de învățăminte pentru publicul cel mare și mai cu seamă pentru tinerimea de astăzi.

„Gazeta Școlii”. Craiova, Anul V., No. 1. — Intitulată: revistă a corpului didactic primar, publicațiunea craioveană nu se desminte, dimpotrivă, face o deosebită cinste ramurei pe care o reprezintă. Și spre deosebire de alte asemenea reviste, „Gazeta Școlii” ține să facă legătură între învățământul primar și cel secundar, indicând, că problema nu trebuie mărginită la învățământul dela școli, ci trebuie să ne preocupe și sub raportul necesității de a nu ne mai opri la școala de ieri, ci de a ne avânta spre învățământul mai înalt, secundar.

Se tratează și în aceste coloane admiterea învățătorilor — în număr de 60 — la universitate și se arată, că inovația ministrului instrucției publice înseamnă democratizarea învățământului. Se arată în acest loc, cu citate din istoricul Xenopol, că boierimea din trecut a ținut intenționat poporul în neștiință, rău pe care îl înlătură hotărârea actualului ministru. Numărul de 60 e arătat ca prea mic, totuși, revista craioveană — dupăcum am făcut-o și noi — salută hotărârea ministrului ca pe una, care înseamnă un început demn de laudă.

În legătură cu reforma învățământului, unul dintre colaboratori arată, că e nevoie de noi directive în predarea anatomiei și igienei în licee. Până acum adică, nu se vorbea elevilor despre boalele sexuale, pentrucă profesorul socotia acest lucru primejdios tineretului. Ori, e dovedit că nu numai că nu se stimulează prin predarea acestora anumite instincte, ci dimpotrivă, servește ca un îndrumar școlarului pentru a se feri de pacostea acestor boale.

D. Florea Rădulescu se ocupă de opera renovatoare a regretatului ministru de instrucție Spiru Haret.

Ocupându-se de art. 71 din legea învățământului primar, d. Crizante Popescu arată, că e rău acest articol prin care se decretează suspendarea învățătorului din post în timpul instrucției judecătorești pentrucă este nedrept să'l suspendezi înainte de a se fi pronunțat justiția, deci înainte de a se ști, dacă învățătorul respectiv e vinovat sau nu.

Într'un alt articol, răspuns la un articol din „Lamura”, se arată, că scoaterea religiei din învățământul primar este o idee absurdă.

Revista se încheie cu o destul de bogată cronică, cu informațiuni și recenzii interesante.

„Școala“. (Organul asociației corpului didactic primar român din Bucovina), Cernăuți, anul VII, No. 23—24. — În fruntea revistei o dare de seamă despre congresul dela Cluj al profesorilor. Se scoate în evidență constatarea acestui congres, că credința de până azi despre educația din școală trebuie schimbată, întrucât azi s'a dovedit, că dacă e adevărat că educația influențează asupra vieții, este și mai adevărat că viața influențează asupra educației. Acest principiu trebuie deci să conducă învățământul de astăzi.

Se publică apoi știrea despre hotărârea asociației de a înființa la Cernăuți o „Casă a învățătorilor“. În legătură cu aceasta se face apel la învățătorii din toată țara, în special la cei din Bucovina, nord-estul Basarabiei și nordul Moldovei, cari vor ținea de regiunea acestei „Case a învățătorilor“.

D. Traian Brăileanu, în articolul „Rolul școlii în democrație“, arată tendințele democratice de azi ale școlii. În trecut erau socotiți ca educatori ai mulțumii numai oamenii nobili; astfel concepe acest rol Plato și după dânsul biserica catolică. Dela evrei, la care învățământul era democratic, din popor, pentru popor și prin popor, s'a continuat educația în acest sens câteva veacuri, până când biserica catolică a adus în educație un spirit oligarhic, care a dăinuit până în zilele noastre. Astăzi rolul acesta e dat în mâna tuturor și democrația se poate mândri cu roadele atinse.

Se publică apoi o conferință a dlui Șandru Teofil, despre „Ideile principale ale psihologiei și pedagogiei lui W. James“, arătându-se, că metoda intuitivă, implicând lucrul manual, este cea mai bună. Elevul nu trebuie amenințat, ci educatorul trebuie să'l îndemne fără ca elevul să'și dea seama că e silit să facă un lucru.

*

„Ideea“. București, Anul II, No. 6—7. — Stăruindu-se asupra faptului, că în trecut învățătorii din școlile de aplicație primare nu aveau deschisă nici o cale pentru înaintare, se arată, că spiritul democratic s'a infiltrat acum și în acest domeniu, prin hotărârea ministerială de a se deschide prin concurs această cale.

Intr'un alt articol se stăruie asupra pregătirii corpului didactic primar, indicându-se împărțirea școlilor normale într'un curs inferior și unul superior.

D. Aurel Dinulescu tratează o chestiune interesantă „Ondulațiunile în dezvoltarea fizică și intelectuală a copiilor“. Dsa subliniază anume, experiențele făcute cu copiii răi și cu cei inteligenți și constată, că împărțindu-i pe unii printre alții, unii dintre cei cu mai puțină strălucire mintală, au devenit inteligenți. Și constatând acestea, remarcă faptul, că inteligența la copii e legată de dezvoltarea trupească. Elevul, în timpul dezvoltării fizice și intelectuale, e impus la

anumite crize de creștere. Iar învățătorul trebuie să țină seamă de acest lucru.

D. V. N. Ciapă are un just articol despre statificarea școlilor. Constată, că a trecut vremea școlilor confesionale și arătând, că sub o influență românească școlile confesionale maghiare au devenit tot mai mult naționale decât confesionale, se oprește la mișcarea pornită de către învățătorii unguri din Odorhei, cari, prin ziarul lor „Tanitók Lapja“, cer statificarea școlilor maghiare, dar cu menținerea limbii ungurești în aceste școli. D. Ciapă subînțiază cu drept cuvânt acest lucru, indicând, că statul român trebuie să se conducă de principiul enunțat de acești învățători.

În legătură cu acest judicios articol avem de făcut o remarcă. Adevărul despre naționalizarea școlilor confesionale maghiare l-am pătruns de mult și azi acest adevăr este tot mai bătător la ochi. Școala confesională maghiară a ajuns azi, sub regimul românesc, refugiul naționalismului maghiar, devenind din această cauză chiar primejdios. Și considerând aceasta, nu ne putem opri mirarea în fața acelor fruntași bisericesti, cari țin cu orice preț să confunde chestiunea școlilor confesionale cu ale minorităților. Socotim — și punctul acesta de vedere credem că este cel mai propriu — că în judecarea chestiunii acestei discutate statificări a școlilor confesionale trebuie să pornim dela această constatare în legătură cu naționalismul din școala maghiară, care a găsit în această dezorientare a noastră un sprijin considerabil.

Mai remarcăm din restul articolelor unul despre lipsurile școlilor normale, în care se accentuează, că se dă prea puțină atenție instruirii normaliştilor în chestiunile de administrație, deasemenea de conducere a școlilor.

*

„Școala Nouă“. Oradea-Mare, Anul II, No. 3—4. — (Revista pedagogică a corpului didactic primar din jud. Bihor. Organul oficial al revizoratului școlar din Oradea-Mare).

Ocupându-se de inițiativa ministerială a înființării „cercurilor culturale“ ale învățătorilor, dl. G. Tulbure dă instrucțiuni învățătorilor, pentru a se asocia toți dela câte 8—10 școli, în câte un „cerc cultural“, care să țină două feluri de ședințe: intime și publice; primele având de scop perfecționarea profesională a membrilor corpului didactic primar; iar cele publice, educarea și cultivarea locuitorilor prin cultivarea sentimentelor frumoase și îmbogățirea minții lor cu cunoștințe folositoare. Deocamdată d. Tulbure, revizorul Orăzii-Mari, fixează pentru ședințele acestea următoarele subiecte, pe cari le reproducem pentru că pot servi ca îndrumare tuturor învățătorilor:

1. Incoronarea și importanța ei simbolică.
2. Frumusețile și bogățiile Țării Românești.
3. Românii și vechimea lor ca popor pe coborâșurile Carpaților.

4. Creșterea copiilor în primii 5 ani.
5. Foloasele învățării și educației pentru fete.
7. Luxul la sate și urmările lui stricătioase.
8. Munca și economia (cruțarea).
9. Higiena locuinței și a școlii.
10. Paza de boale molipsitoare.
11. Combaterea superstițiilor din popor.
12. Ajutorarea deaproapelui.

D. G. Bota, directorul școlii normale de băieți, îndeamnă pe învățători la un naționalism puternic, curat, deosebit de naționalismul identic cu ura, al ungarilor.

Un alt articol, anonim, arată câteva dintre insuficiențele învățământului din școlile noastre normale! Printre altele aceea, că altoitul se învață și azi cu bețe uscate iar stupăritul nu se învață de loc.

Fără multă reclamă, dar în cuvinte serioase, se atrage atenția într'un articol asupra primejdiei evreiești și se dau normele unei organizări contra acestei primejdii.

Ca încheiere, revista publică ordonanțele revizoratului către învățători.

*

„Biserica și școala“, Arad anul 47, No. 8. — Organ al eparhiei ortodoxe a Aradului, „Biserica și Școala“ e, după cum vedem din titlu, poate cea mai veche publicațiune românească de astăzi de natura aceasta. Cu toată această vechime însă, publicațiunea arădană își desminte mereu titlul, nedând aproape nici o atenție școlii. Organul bisericesc (cel de al treilea cuvânt din titlu ni-se pare pus numai de drgaul unei pătunderi mai ieftene în casele învățătoarești), „Biserica și Școala“ socoate, că poate și azi să corespundă unei meniri publicând duminecale predici învechite, sau filipice prea violente la adresa „unițiilor“. Noi socotim dinpotrivă, că hărțuiala aceasta cu altă confesiune românească, nu poate decât să strice. Și firește, am vedea cu ochi buni, dacă vechea publicație bisericească s'ar ocupa în coloanele sale și de învățători și școală. Altfel de ce s'ar mai intitula în felul său de astăzi?

Regretăm deci, că o recenzie a predicilor nu ni-o îngăduie spațiul destinat unor chestiuni de mai superior ordin.

*

„Cultura creștină“, revista lunară, Blaj, Anul 12, No. 2-3. La fel cu anterioara publicațiune periodică, publicațiunea bisericească din Blaj abundă prea mult de hărțueli confesionale, fapt, care ni-a mai oprit într'un rând atenția. Lupta aceasta dintre cele două biserici românești din această provincie am socotit-o totdeauna dăunătoare și dacă repetăm această convingere, o repetăm pentru că este convingerea mării majorități a populației românești. Este într'adevăr caracteristic, că hărțuiele acestea fără rost, au trebuit să se nască tocmai în zilele celor mai mari prefaceri, după unire, când avem atâtea de făcut.

Articolul de fond din această revistă, datorit dlui V. Macavei, încearcă să apere de secularizare averile eparhiale pentru cuvântul, că aceste averi au servit tot timpul scopurile naționale. (Dovadă liceele, școlile, internatele șcl. înființate de eparhiile din Orade și Blaj din aceste fonduri).

Dl I. Ferențiu își continuă monografia despre „Cumani și episcopia lor“. În continuare se publică predici și mici însemnări, în care campania contra ortodoxismului e destul de vehement susținută.

*

Lamura, Anul al patrulea, No. 4, (București). Fondată de Al. Vlahuță și I. Al. Brătescu-Voinești, această revistă pentru cultura didactică este susținută și azi de serioase condeie, printre care menționăm: Brătescu-Voinești, Al. Busuioceanu, Nichifor Crainic, Ap. D. Culea, D. Pompei, I. Simionescu, etc., toți oameni dintre cei mai de seamă ai culturii românești de astăzi.

În fruntea revistei, părintele Gala Galaction, neîntrecutul mânuitor al prozei române, publică frumoase cuvinte despre creștinism, în legătură cu constatarea, că comerțul religios a prins tot mai mult avânt în urma războiului.

Dl Simionescu face pomenirea marelui Pasteur, al cărui centenar dela naștere s'a împlinit zilele acestea, iar dl Al. Busuioceanu face o serioasă critică a poeziei celui mai mare dintre poeții noștri din prima parte a veacului trecut, a poeziei lui Grigore Alexandrescu.

Restul revistei: articole documentate din domeniul religiunii și învățământului, și versuri de dnii Gregorian și Ion Pillat. Printre însemnări rânduri interesante de actualitate.

*

„Ramuri-Drum drept“, Revistă literară sub direcțiunea dlui N. Iorga; Craiova, Anul 17, 1 Mart. 1923.

Articolul de fond, semnat N. Iorga, este o apreciere a talentatei poete Alexandrina Scurtu, pe care dl Iorga o găsește într'u câtva influențată de poetul belgian Verhaeren, dar nouă și în imagini și în subiecte.

Nuvela „La o nuntă“ a dlui N. Bazarica, talentatul prozator originar din Macedonia, se citește cu plăcere ca toată literatura sa viea.

Dl Victor Eftimiu comemorează amintirea lui Iosif și Anghel.

Restul bucațiilor literare, ca de obicei, puțin importante. Ca la nici o altă revistă, găsim în această revistă craioveană poezii semnate cu inițiale.

*

„Năzuința“, literară, științifică, artistică. Anul I, Nr. 9, Craiova. O revistă, despre care am mai spus cândva, că e deosebit de interesantă și bogată. Literatură multă. În acest număr poezii de dna Elena Farago, Alexandrina Scurtu, I. Buzdugan, M. Sturdza, Ilarie Voronca, Sanda Movilă, etc. Proză mai puțină, în dauna cronicilor, cari abia figurează, deși ar mări interesul pentru această frumoasă și serioasă revistă.

Cele Trei Crișuri. An. IV. No. 1, Oradea-Mare. Pornită în primii ani ai stăpânirii noastre aici, ca organ al asociației culturale cu acelaș nume, revista aceasta a ajuns să poată face acum un bilanț frumos. În fruntea acestui număr se și publică un astfel de bilanț, care nu e numai o auto-felicitare:

„Marea Reuniune „Cele Trei Crișuri“ și-a înfipt steagul de luptă culturală-națională pe cea mai înaintată redută a vechiului pământ românesc: în Țara Bihorului sau mai bătrânește zis: Biharia. Aici trăiau cei mai expuși la desnaționalizarea impusă cu îndârjire șovină de stăpânitorii lor de ieri. Pe aici limba românească începuse să șovăiască și dacă mai îndrăsnea să suspine, șoapta ei eră plâns înăbușit; sufletul românului eră siluit să vibreze numai la simțiminte străine: lumina învățăturii, eră strămtorat s'o găsească numai în cărțile dușmanilor săi, iar portul său se împetrișase cu al celorlalte neamuri conlocuitoare, fiindcă altfel de-ar fi avut curajul să iasă în lume, ar fi fost sfâșiat de mâini căinoase.

Românul din bogata țară a Bihorului era constrâns să creadă că Neamul Românesc de pretutindeni e o nație primitivă, sălbatică, fără organizație, incult, că n'are literatură, nici școli, nici tradiție: în general, cu desvârșire lipsit de cultură. Cine-ar fi îndrăznit să spue altfel, se pomenea cu calificăția de trădător de țară și aruncat fără judecată în pușcărie. Multora le-or părea povești aceste fapte, din durere însă, așa au fost, și adevărul lor ne înfioară și astăzi.

De-aceea, după întregirea României, când toți apostolii trecuți dincoace de Carpați se opreau printre primele suflete întâlnite în cale, cari aveau nevoie de vorbele lor, noi am trecut mai departe. Și, pe când focarul de lumină al culturii românești în Ardeal se stabilea la Cluj, noi am înaintat și-am aprins făclia culturii în Oradea-Mare, la câțiva kilometri de hotar, ca să lumineze de-aci peste satele Bihorului. Cu avântul nostru desvoltat în libertate s'a înfrățit avântul descătușat al intelectualilor români de pe aceste locuri. Apostolii-martiri ai suferinții de veacuri și-au înceștat mâinile cu apostolii libertății, ca să pornească întru mângăerea rănilor de ieri și întru izgonirea întunericului în care lănceziseră până atunci sufletele românești. Astfel a luat naștere Reuniunea culturală „Cele Trei Crișuri“ din Oradea-Mare și Bihor“.

Astfel povestește dl col. G. Bacaloglu, întemeietorul societății și revistei „Cele Trei Crișuri“ și pornind dela triste constatări din fruntea rândurilor sale, ne bucură mult succesele frumoase ce s'au putut ajunge într'un ținut ca Bihorul. Societatea a ținut nenumărate șezători pentru cultivarea poporului și alimentarea patriotismului; a deschis anul trecut cursuri de limba română pentru 400 de străini; are o bibliotecă la Oradea-Mare, de 4000 volume; a înființat biblioteci populare în câteva sate; a organizat

un turneu „Eminescu“ în toată țara, etc. În ultimul timp reuniunea această a pornit și o revistă româno-maghiară, „Aurora“, menită să înfrățească pe ungiurii de aici cu românii.

Sunt succese cu care dl Bacaloglu se poate mândri cu drept cuvânt.

Fiindcă ne ocupăm însă de revista „Cele Trei Crișuri“, facem și în privința acesteia o măgulitoare constatare. „Cele Trei Crișuri“ au avut totdeauna contact cu cei mai buni scriitori ai noștri. Lista de colaboratori de pe copertă e-o dovadă.

În acest număr se publică literatură de G. Tutoveanu, Vasile Savel, G. Voevidca, George A. Petre, G. Tulbure, G. Talaz, Eugeniu Speranță, etc. Se publică și o anchetă în chestiunea apropierii între români și ungiuri; în acest număr răspunsul dlui Eugeniu Gămări, șef-redactorul revistei „Tüz“ (Focul) din Viena. Răspunsul acestui publicist maghiar îl socotim demn de reținut. Dsa crede că apropierea română-maghiară e posibilă numai pe terenul cultural și artistic; pe terenul economic, nu.

Păreră aceasta ne stârnește o constatare, pe care a făcut-o întâi ziarul cehoslovac „Prager Presse“. Acest organ al guvernului cehoslovac constatare anume că în timp ce pe terenul politic ungiurii și germanii de-acolo se hărțuesc cu cehoslovacii, la fel ca ungiurii dela noi, pe terenul economic apropierea s'a făcut demult; băncile, întreprinderile maghiare și germane de acolo sunt cointeresate cu instituțiile financiare și economice cehoslovace. Este un echivoc, pe care l-am constatat și la noi și care, în această anchetă asupra apropierii în chestiune, ar trebui pus în discuție.

*

Gândirea. Anul II, No. 14, București. Locul de frunte al acestui număr îl ocupă o chestiune, care pe noi ardelenii ne interesează de aproape. Ion Darie, pseudonim sub care se ascunde talentatul literat Cezar Petrescu, pune în discuție un lucru uitat de toți: sprijinul cultural ce trebuie să'l dăm românilor de peste graniță. Noi ardelenii, cari am apreciat prețiosul sprijin de acest fel ce ni-l-a dat în trecut vechea Românie, suntem cei mai în stare a înțelege mizerabila stare în care se găesc azi românii de peste graniță, uitați de noi toți, dar mai cu seamă de guvernății noștri. Ne gândim în legătură cu aceasta, cât de mult face azi Ungaria pentru ungiurii săi de peste graniță.

Subiectul pus în discuție de directorul „Gândirii“ credem că va preocupa cât de cât pe conducătorii României și până când aceștia s'or mișca, am dori ca această chestiune să se discute cât mai aprins de către ziare. Noi ne facem datoria, subliniind-o.

Partea literară a revistei e susținută prin mai multe poezii de Adrian Maniu, Eugen Titeanu, Ion Pillat și V. Munteanu, nume puțin cunoscute în Ardeal, pe atât de serioase însă.

Singura bucată în proză, o nuvelă a dlui Gib. I. Mihăescu, „În goană“, aduce o atmosferă de realism rece și brutal, susținut cu manieră originală, fapt important pentru proza de astăzi scrisă în majoritate după aceleași învechite norme ale trecutului.

Cronica și informațiunile revistei, serioase și interesante. Se dă atenție nu numai mișcării literare, artistice și critice dela noi, dar și mișcărilor de acest gen din străinătate.

O concluzie: revista e poate cea mai serioasă din câte avem și dacă o recomandăm cititorului ardelean, o facem îmboldiți de prămejdia atâtor neserioase fițiuci, cari au început să inunde Ardealul în proasta credință, că aici se poate plasa orice.

*

„Idea Europeană“. București, Anul IV. No. 113, 4 Febr. 1923. Ca de obicei, mica revistă săptămânală a profesorului Rădulescu-Motru publică interesante și serioase articole filosofice, literare, excelând prin selecționismul practicat într-o măsură neîntâlnită în altă parte.

În acest număr dl Mircea Florian se ocupă de o nouă filosofie, aceea a lui H. Vaihinger, filosofia lui „ca și cum“. Noul filosof e un cunoscător bun al lui Kant. Filosofia sa se rezumă la aceasta: „nimic nu e adevărat, ci mai degrabă e „ca și cum ar fi“ adevărat. De aceasta ne putem ușor face o idee. Nu are nici un rost să vorbim de adevărul cunoștințelor ci numai de utilitatea, de adecuarea lor față de interesele umane. Adevărul e o eroare ce și ajunge scopul. Obiectiv, adevărul nu are nici o valoare; însă subiectiv, el are o valoare de netăgăduit, ce nu poate fi înlocuită prin nimic. Știința e un substitut practic al realității, un substitut omenesc și de aceea strict relativ“. Este o filosofie ideal-realistă, impusă de actualele vremuri.

Se publică printre altele articole de polemică între anglicani și ortodoxi (chestiunea a devenit de actualitate de când biserica anglicană se îndreaptă între ortodoxism); apoi o interesantă critică despre noul poet liric italian Corrado Giovanni.

*

Gândul nostru An. I. Nr. 23—24. Cu acest număr, revista ieșană împlinește un an decând prin luptă, străduinți și grele sacrificii de fie ce zi, și-a putut croi un drum hotărât și asigura un loc onorabil în sumedenia de publicații literare ce-au năvălit din toate colțurile țării sub ochii cetitorului român. Viețuirea de un an a acestei reviste înseamnă o frumoasă biruință și nu ne îndoiim că diriguitorul ei, dl Sandu Teleajen, va găsi în el destulă putere de sacrificiu și destulă stăruință pentru ca biruind impasibilitatea cunoscută a publicului nostru pentru slova tipărită românească, să asigure și pe mai departe apariția acestei oneste publicații.

Reținem din Nr. trimis, proza liniștită și evocatoare a dlui Sandu Teleajen: „Ne ducem tinere,

ne ducem“, în care regretul frumoaselor vremi de odinioară se amestecă tragic cu sarcasmul veștețitor al apucătorilor și rânduelilor vremilor noastre de „democrație“, precum și proza semnată Adrian Pascu: „Spovedenia unui mort“ — care amintește însă, prea supăraător, unele pagini din „Însemnările unui om de prisos“ ale lui Turghenieff. Frumosă, poezia dlui Em. Serghie: „Un cerșetor vorbește toamnei“, plină de comparații noi și îndrăznețe, afară însă de ultimele trei strofe, cari sunt confuze, influențate vădit de I. Minulescu și cari strică unitatea poeziei,

Rubrica recenziilor și notelor mai îmbelșugată că de obicei.

*

Revista societății Tinerimea Română, An. IV. 4—5, — București. — O bună și serioasă revistă didactică, înclinată exclusiv chestiunilor cari privesc învățământul secundar și pusă sub direcțiunea pricepută a dlor A. Lupu-Antonescu, inspector general școlar, Const. Moisiu, profesor și N. S. Dumitrescu, directorul general al învățământului particular. Remarcăm judicioasele păreri cuprinse în articolul dlui Lupu-Antonescu: „Liceul de fete“, în legătură cu proiectata reformă a învățământului la noi. „Liceul de băieți or de fete — scrie d-sa — nu trebuie să fie o școală de specializare nici pregătitoare pentru anumite specialități, ci o școală de formație, de modelare, de pregătire a sufletului pentru a înțelege, pentru a judeca, pentru a se hotărî liber și urmări scopul; a corpului, pentru a munci și a rezista. Absolventul, pentru a intra în școli superioare sau speciale, va trebui să găsească acolo mijloace de a se pregăti într'un timp determinat, pentru a urma o specialitate aleasă“.

Un alt articol care se impune atenției este articolul Dnei C. Evolveanu despre „Școala și Familia“ în care autoarea discută și soluționează cumpătat trei interesante chestiuni; 1) Dacă trebuie sau nu ca părinții să intervie în pregătirea lecțiilor copiilor în afară de orele de clasă; 2) Cine ar putea fi mai potrivit pentru acest rol, și 2) Cum trebuie să se îndeplinească această intervenție. Răspunzând la prima chestiune Dna Evolveanu scrie:

„E o condiție esențială pentru părinți, ca atât tatăl cât și mama, afară de cazuri de forță majoră, ceea ce se întâmplă de tot rar, să nu se desintereseze de instrucțiunea și educațiunea copilului lor și să-i urmărească, potrivit firii lui, de aproape progresele intelectuale, să nu-l piardă nici un moment din ochi, ca și în vremea când își încerca primii pași. Acest control, această supraveghere trebuie să se facă cu tact și discernământ, ca să se evite o regretabilă separațiune sufletească între copii și părinți.“

Asupra persoanelor potrivite pentru intervenție, autoarea continuă:

„N'aș sta la îndoială să spun că profesorul respectiv ar trebui să intervină. Ținând însă seamă, pe de o parte de moravurile noastre, pe

de altă de lipsa de timp a profesorului, eventualitatea aceasta devine cât se poate de rară. Atunci cui îi incumbă această delicată sarcină? Părinților, fraților sau surorilor mai mari. Cine și-o asumă, trebuie să se gândească serios dacă îndeplinește condițiile esențiale pentru exercitarea ei. Cum va și aceasta? Foarte simplu. Se cer două condiții neapărate: autoritatea morală și pregătirea științifică necesară.

Părinții trebuie să chibzuiască dacă îndeplinesc aceste două condiții și numai atunci să intervină, să nu se lase țărâți de un prea mare zel și de dragostea pentru copil și în loc de bine să facă rău.

A treia chestiune capătă această deslegare: „Cea dintâi condiție este să nu ne substituim copilului, să nu lucrăm pentru și în locul lui. Trebuie să-i arătăm cum să învețe, să-l stimulăm la învățătură.

Metodă și sugestie: acestea sânt sufletul intervenției.“

Printre alte articole și studii, acest număr reîmprospătează în cuvinte calde și simțite amintirea lui Anghel Demetrescu, un strălucit profesor secundar, autor al mai multor studii de critică literară și de cărți didactice, mort în 1903.

*

Comoara Satelor, revistă lunară de folklor, An. I. Nr. 3. — Blaj. — Prima revistă ardeleană de folklor își continuă apariția, cu un cuprins, din ce în ce mai bogat și mai variat, semn că a prins, ca una ce răspundea într'adevăr unei necesități simțite în această parte de țară. Publică în acest număr: A. Viciu, un mic studiu „Plugarul“, datină de Pași, existentă în Șeșu de Câmpie; Pompeiu Hossu-Longin, T. Gherman, Petrea dascălul: „Jocuri de copii“, G. Bicighean, etc. La Insemnări, o mică biografie a decedatului Teodor T. Burada, despre care pomenim și noi la Cronica noastră și o scurtă dare de seamă a „Decoromaniei“, buletinul Muzeului Limbei Române din Cluj

Insemnări mărunte.

În urma raportului seminarului pedagogic din Cluj și al direcțiunii școlii normale de băieți, Ministerul instrucțiunii a aprobat ca atât școala normală de băieți cât și cea de fete din Cluj să devină școli de aplicație ale seminarului pedagogic, pentru studenții cari se specializează în pedagogie.

*

Ministerul instrucțiunii a pus în vedere tuturor inginerilor șefi ai serviciilor tehnice județene din țară, că față de cerințele prea mari de construcții școlare, a dispus să se lase toate libertatea ca localurile școlilor să se ridice din materialele ce se găsesc în localitate, însă cu respectarea dimensiunilor sălilor de clasă, după proiectul tip. Totodată li s'a mai atras atențiunea să ia măsurile convenite ca la întocmirea schițelor să se țină seama numai de dimensiunile planului „Casei Școlare“, lăsându-se toată libertatea relativ la la planul de construcție.

*

Comitetul de conducere a de curând înființat case de citire „Grigorie Pop“ din com. Unimăt (Sălaj) face un călduros apel către societățile de editură, autori și public de a dona cărți și reviste folositoare poporului. Donațiile se vor trimite pe adresa casei de citire din Unimăt (Sălaj) poșta Supurul de jos.

*

Ministerul cultelor și artelor a trimis tuturor episcopilor minoritare din întreg cuprinsul României, o circulară prin care le invită ca ori ce corespondență cu autoritățile românești să fie făcută în limba română.

*

Pe ziua de 1 Martie s'au înființat în Banat două școli noi, și anume o școală de apicultură în Topolovățul Mare și una de pomicultură în comuna Teiul, aproape de Lugoj.

*

Despărțământul din Cluj al „Astrei“ a înființat o bibliotecă populară în comuna Măcișul unguresc. Inaugurarea acestei biblioteci s'a făcut Duminecă, în 25 Februarie, în cadrele unei conferințe populare ce s'a ținut în școala primară a comunei, în prezența unui public foarte numeros. S'a ales bibliotecar fruntașul țaran Simeon Chioresan, un bărbat harnic, cinstit și iubitor de carte.

*

Mai mulți intelectuali din Caransebeș au luat inițiativa formării unei societăți pentru răspândirea culturii la sate. Este vorba de o acțiune comună a profesorilor dela liceul „Traian Vodă“ și a foștilor elevi ai acestui liceu. În sensul acesta a apărut un apel program în „Făclia“ organul „Soc. culturale din Banat“.

Prin conferințe și prin formarea de biblioteci populare se va căuta să se deștepte și să se cultive în popor iubirea de tot ce-i bun și frumos.

*

O statistică a Bibliotecii Comunale din Timișoara ne dă date foarte interesante asupra contingentului de cetitori ai orașului. În luna Ianuarie 1923 s'au cetit 1026 cărți ungurești, 541 cărți românești, 489 cărți nemțești, 49 cărți franțuzești și 108 cărți scrise în alte limbi.

Dintre cetitori au fost 30% studenți, 30% profesori, 12% comercianți, 10% particulari și 3% militari.

Fostul secretar perpetuu al Academiei Franceze, cercetătorul harnic de arhive, cunoscutul istoric al vieții și activității lui Napoleon, Frederic Masson, a murit în etate de 76 ani.

S'a născut la 1847, a fost întâi bibliotecarul ministerului de război, iar la 1904 ales membru al Academiei Franceze; mai târziu a fost însărcinat cu secretariatul acestui așezământ.

*

Fostul Consiliu dirigent luase în Ardeal măsura ca în școlile românești elevii evrei să fie scutiți de a scrie și desemna Sâmbăta.

Această măsură producând neajunsuri în buna funcționare a școlilor, consiliul inspectorilor școlari a anulat-o, întrucât nu găsește că e locul să se facă distincțiuni după confesiuni, în ocupațiile elevilor la școlile de stat.

În acest sens s'a trimis o circulară tuturor școlilor de stat românești din Ardeal.

*

Comitetul bibliotecilor populare din Jud. Sătmar va înființa o bibliotecă în satul Burcut de lângă Baia-Mare.

Pentru aceasta, roagă călduros pe toți românii de inimă și cu dor pentru ridicarea popoului, să doneze cărți cari ar folosi sătenilor și cari i-ar interesa, precum; cărți de sfaturi practice: creșterea vitelor, cultivarea câmpului, a pomilor roditori și a legumelor, păstrarea sănătății, etc. precum și cărți de desfătare sufletească, de cari se găsesc destule în literatura românească. Cărțile se pot trimite dlui profesor G. V. Botez, în Sătmar.

*

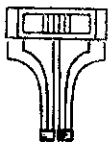
Șvabii din Banat au hotărât să serbeze anul acesta cu deosebit fast aniversarea de două sute de ani dela colonizarea lor în Banat.

*

La Iași s'a luat inițiativa organizării unor mari serbări pentru comemorarea lui Dimitrie Cantemir, dela a cărui moarte se implinesc în luna Septembrie 200 de ani. Ele vor coincide cu serbările de deschidere a expoziției „Moldovei întregite“. La aceste serbări vor fi invitate și academiile din străinătate.

*

Ziarul „Carpații“ a adresat un apel cititorilor săi și în genere tuturor Românilor cari prețuind valoarea artei în desfășurarea destinelor unui popor, au cultul marilor poeți naționali, rugându-i să-și dea obolul lor pentru ridicarea unei statui poetului St. O. Iosif pe soclul de pe care ungurii au răpit statuia lui Petofi, pe care au transportat-o la Budapesta.

Posta Administrației.

A. C. Ferendia-Timiș. Am intervenit. Răbdare! — **Școala norm. Văscăuți pe Ceremuș Bucovina.** S'a acordat reducerea de 50%. — **G. B. și L. G. Jupalnic.** Adresa modificată. Restanța de 200 Lei să se achite. — **I. I.** Are drept să pretindă ca în timpul recreațiilor inv. să fie cu elevii și să nu se depărteze. — **G. B.** Dispensării dela miliție nu ne stă în drept a urgita. — **D. I.** Școală normală fröbeliană avem în Brașov. Cursurile țin 2 ani. — **Horațiu.** Examenale particulare ale elevilor dela cursul primar se țin la școală și nici decum la locuința eleviului. Delegatului Eforiei școlare fie și învățător nu'i stă în drept a examina. El participă ca auditor rămânând ca obiectele să le facă în ședința Eforiei școlare. — **I. Hancu, casierul sec. T.-Mureș.** Primit cu mulțumită tabloul și suma de lei 5000 în abon. pe 1/2 an 1923 pentru 100 colegi din județul Dvoastră. — **Tiberiu.** Dacă doriți răspunsul mai urgent anexați mărcile necesare și vă vom răspunde Actele încă nu au sosit. Intervenți la Rev. Școlar. — **F. Nisz și M. Zechmeister în Staier.** Nu avem ce regreta. Cu 2 rândunici nu se face primăvară. — **D. I. Ponor.** Citiți revista Nr. 1, pagini 10 și veți fi lămurit. — **I. Kraus.** Nu ne putem împăca cu stilul D-tale. Nu știm, noi nu avem gust ori D-ta. Dar să nu te superi... — **I. R. Constanța.** Ne-ați cerut modificarea adresei dar nu ne-ați comunicat frumosul colțisor din Transilvania unde ați funcționat mai înainte. — **Ilie Mateiaș, casierul secției jud. Făgăraș.** Primit cu mulțumită următoarele sume: În restanță 1921 și 1922, Lei 1075.—. În abon. pe 1/2 an 1923 Lei 8350— dela 168 colegi. Chestia restanțelor din județul Dvoastră e pe deplin regulată. — **G. Moldovan.** Revista „Ideea“: București, str. E Văcărescu 6; Gazeta „Soarele“ Chișinău, str. Gogol 13; Rev. „Școala“ Cernăuți, str. Olarilor 11. — **Mihail Măgurean Oravița română.** Nu comunicați pentru ce scop ați trimis Lei 310.—. — **A. Neda și M. Sch'szlek, Reșița.** Primit cu mulțumită Lei 1180 abon. pe 1/4 an dela 44 colegi din plasa Reșița. — **Rev. Școlar Lugoj.** Primit în rest. de abon. pe 1921 și 1922 suma de lei 3216.—. — **Liviu.** Pentru ce sunteți așa curios? Revista o expediem în 3417 exemplare. — **Anița C.** Dacă cu 1 Aprilie a a. c. impliniți 4 ani de serviciu, aveți drept la o gradație de 25% din salariul de bază. — **De pe Crișuri.** La scrisori anonime nu răspundem. — **G. H.** Adresați-vă la „Banca Invățătorilor“ Cluj, Piața Stefan cel Mare Nr. 5. „Povățitorul didactic“ de Borgovan în curând îl veți putea comanda dela Librăria noastră „Invățătorul“. — **L. Jászfalusi, Lonea.** Primit. Revista vi se expediază regulat. Intru-cât nu o primiți reclamați la Oficiul postal de acolo. Noi încă vom interveni la direcțiunea P. T. Cereti numerele cari vă lipsesc. — **A. R.** Petiția către Ministerul de instrucțiune o înaintați prin Rev.

Școlar. — **C. Varga.** Interesați-vă adm. financiare județene Nr. 1947—1923. **Nechita F.** Fără a ști date și Nr. sub care s'a înaintat de Rev. Școlar nu putem interveni. — **Mai multora.** Pentru a ne scurta întrucâtva munca și așa supra încărcată rugăm ca pe cupoane și corespondență să se indice ligibil comuna, poșta și județul.

Abonamente achitate pe 1923.

Virgil Pop, Săsciori. Vasile Indrea, Guruslău. Ioan Moldovan, Dobârca. Școala primară Nr. 3. Brașov. Cornelia Bota, Geomal. Olimpiu Simu, Fraia. Școala primară, Hidiș. Școala primară Nr. 2, Brașov. Ioan Stoia, Orlat. Corp. didactic, Ocna-Dej. Emil Timbus, Mescreac. Pompiliu E. Constantin, Daneș. Ioan Laita, Pecica mag. Petru Tăslăuan, Bilbor. Școala primară de stat, Bârza. Ana Tâmpa, Bretcu. Eugen Simonca, Asuajul de sus. Școala primară de stat, Cehul Silvaniei. Mațu Scorobetiu, Mercurea-Sibiu. Nicolaie Cioltea, Satul nou de sus. Augustin Moldovan, Sieu-Odorheiu. Florentina Man, Sieu-Odorheiu. Ioan Todoiu, Șauca. Vașile Corbean, Igisdorful săsesc. **Câte 100 Lei.**

In abonament 1923.

Aurel Cniffa, Sieul Mare. Nicolae Ianul, Sieul Mare, câte 80 Lei. Augustin Maior Aiud, Ion Magiar Mociu, Nicolae Alexă Gruni, Traian Damsescu, Ioan Roman Mintiul-Gherlei, Elis. Huza Iclodul mare, Iuliana Cupșa Gherla, Emil Pocola Bocșa rom., Liviu Russu Sângiorzul de câmpie, Moise Băcilă Dobos, George Daniil Castău, Ion Caciorva Ghirolt, George Adoc Costeiu mare, Ioan Serban Prostea, Ilie Câmpian Agârbiciu, Maria Ioanovicu Ruși, Școala

norm. Văscăuți, Vasile Creta Hidiș, Traian Florea Hidiș, Ilie Bunea Iacobeni, Isaia Hociotă, Ioan Popițan, Nepos, Victoria Clujan Telciu, Stefan Huzoni Nemigea rom. Ioan Mureșan Telciu, Stefan Puta Sân. Miclăușul mare Torontal, Pavel Râmneamțu Silagiu-Timiș, Emerich Barbulescu Pesac-Torontal. Nic. Mihaiu Criș, Remus Gheaja Saeș, Teodor Stoian rev. școlar Sighet, Gav. Pascha Lupeni, Aron Stănilă Chimindia. Soc. de lec. G. Cosbuc Deva, Ion Ciule Băița, Ion Silaghi Silvas, Vasile Beudean Căseiu, George Stoica Vereșmort, Valer Mărginean Alba-Iulia, George Pleancu Careii mare, George Borcutean Dumbrăvița, Augustin Ungur Satu-Mare, Gavril Nagy Gidani, Petru Ilea Certeze, Gheorghe Marchiș Iadăra, Iosif Pascota Cârjiți, Școala prim. de stat Vaidei, Ioan Giurgiu Folt, Teodor Popa Hune-doaara, M. caveiu Cutean Mogos-Miclești, Ioan Bârsan Sângătin Dionisie Neamț Sângătin, Ana Savu Blandiana, Augustin Dura Blandiana, Dion. Calefariu Crihalm, Ioan Moga Săcalul de câmp, Maria Lazar Hidiș, Silvia Lazar Turda, Alex. Belbe Finteușul m., Simion Balint Cornești, Mihail Burdea Rătești, Vas. Moga Chimitelnic, Ion Dancu Ungureni, Ion Chindea prof. Georgeni, Vasile Vălean Vezendiu, Valeriu Suci Mediaș, Ioan Filip Tășnad, George Pop Hoghiz, câte 50 Lei. A. Roman Grohoț 40 Lei, Ion Cheveresan Jidovin 35 Lei.

*

Adrian Perii Bara, Florean Naghi Potău, Zaharie George Berecuta, Teodor Biidar Ictar, Ilarie Racoți Bertan, Ion Bârsan Mercurea, Dionisie Neamț Mercurea, Miron Racoți Hașfalău, Alex. Anderca Ardu-sat, Ion Anciu Almaș câte 25 Lei.

ABONAMENTUL ANUAL 100 Lei
UN NUMĂR 5 Lei

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA
LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
MIHAIL DRAGOȘ

ADMINISTRATOR:
EM. EREMIE

Comitetul de redacție :

Andrieu Pora
Traian Șuteu
Iacob Boeriu

Anton Domide
Gavril Almășianu
Gavril Bochiș

Pentru Dnii autori :

Incepând cu acest număr, poșta redacției se desființează. Articolele bune vor vedea toate lumina tiparului. Dnii autori sunt rugați în interesul lor de a-și scrie articolele pe o singură pagină și citeț. Manuscrisele scrise cu creionul nu se vor lua în seamă. „Învățătorul“ fiind o revistă didactică și un organ de apărare al intereselor învățătorimei, nu va publica deocamdată literatură pură, poezii, nuvele romane, etc. În schimb se vor primi cu plăcere orice bucăți de folklor: poezii populare, povești, ghicitori, zicale, proverbe, etc. În acest caz, cei cari le trimit vor indica pe lângă numele lor, localitatea de unde au cules bucățile trimise precum și numele celor dela cari le-au auzit, anul și luna.

Tot ce privește redacția: cărți, reviste, ziare, articole, se vor adresa Dnui Mihail Dragoș pe adresa redacției.

Domnii autori de cărți didactice sau literare, cari voesc să-și vadă lucrările recenzate în revistă, își vor trimite lucrările în dublu exemplar: unui pe adresa Dnui Mihail Dragoș, altul pe adresa Administrației.

Manuscrisele nepublicate se vor distruge.